

Το Δίκτυο της Κυριαρχίας

του Wolfi Landstreicher

Εισαγωγή

Τα παρακάτω δοκίμια εξετάζουν μερικούς από τους διάφορους θεσμούς, δομές, συστήματα και σχέσεις κυριαρχίας και εκμετάλλευσης, που ορίζουν την ύπαρξή μας στο παρόν. Αυτά τα κείμενα δεν έχουν σκοπό να είναι περιεκτικά ούτε να είναι οι τελικές απαντήσεις, αλλά περισσότερο μέρος μιας συζήτησης, που ελπίζω να συνεχίσει στους αναρχικούς κύκλους, στοχεύοντας στην ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης αναρχικής θεωρητικής εξερεύνησης της πραγματικότητας που αντιμετωπίζουμε. Μεγάλο μέρος της ανάλυσης, που υπάρχει προς το παρόν στους αναρχικούς κύκλους, βασίζεται σε μαρξιστικές ή μεταμοντέρνες κατηγορίες και αντιλήψεις. Αυτές μπορεί όντως να είναι χρήσιμες, αλλά το να τις αποδεχόμαστε απλά εξ αρχής, χωρίς να εξετάζουμε την κοινωνική πραγματικότητα με όρους του δικού μας συγκεκριμένου αναρχικού επαναστατικού σχεδίου, είναι ένδειξη πνευματικής τεμπελιάς. Έτσι, ελπίζω πως μπορούμε να ξεκινήσουμε να συζητάμε και να εξετάζουμε τον κόσμο με όρους των δικών μας σχεδίων, ονείρων και επιθυμιών, κατανοώντας βέβαια όλες τις αναλύσεις, που βρίσκουμε χρήσιμες, αλλά προκειμένου να δημιουργήσουμε το δικό μας θεωρητικό και πρακτικό επαναστατικό σχέδιο.

Η Εξουσία του Κράτους

Δεν είναι ασυνήθιστο σήμερα, ακόμα και στους αναρχικούς κύκλους, να ακούμε το κράτος να περιγράφεται σαν ένας απλός υπηρέτης των πολυεθνικών, του ΔΝΤ, της Παγκόσμιας Τράπεζας και άλλων διεθνών οικονομικών ιδρυμάτων. Σύμφωνα με αυτήν την προοπτική, το κράτος δεν είναι τόσο ο κάτοχος και διατητής της εξουσίας όσο απλά ένας συντονιστής των θεσμών κοινωνικού ελέγχου, μέσω των οποίων οι εταιρικοί οικονομικοί κυρίαρχοι συντηρούν την εξουσία τους. Από αυτό είναι πιθανό να εξαχθούν συμπεράσματα, τα οποία είναι αρκετά επιβλαβή για την ανάπτυξη ενός αναρχικού επαναστατικού σχεδίου. Αν το κράτος είναι απλά μια πολιτική δομή για τη συντήρηση της σταθερότητας, που είναι προς το παρόν στην υπηρεσία των μεγάλων οικονομικών δυνάμεων, παρά μια εξουσία από μόνο του με τα δικά του συμφέροντα, που συντηρεί τον εαυτό του μέσω της κυριαρχίας και της καταπίεσης, τότε θα μπορούσε να μετασχηματιστεί δημοκρατικά φτιαγμένο σε μια θεσμική αντιπολίτευση στην εξουσία των πολυεθνικών. Θα ήταν απλά ένα θέμα του «Λαού» να γίνει μια αντι-εξουσία και να πάρει τον έλεγχο του κράτους. Μια τέτοια ιδέα μοιάζει να κρύβεται πίσω από την παράλογη αντίληψη φυσικά των σύγχρονων αντικαπιταλιστών ότι θα έπρεπε να υποστηρίξουμε τα συμφέροντα των εθνών-κρατών εναντίον των διεθνών οικονομικών ιδρυμάτων. Μια πιο ξεκάθαρη κατανόηση του κράτους είναι απαραίτητη για να αντικρούσουμε αυτήν τη μόδα.

Το κράτος δεν θα μπορούσε να υπάρξει, αν η δυνατότητά μας να ορίσουμε τις συνθήκες της ύπαρξής μας ως άτομα σε ελεύθερη συνεργασία ο ένας με τον άλλον δεν μας είχε αφαιρεθεί. Αυτός ο αποκλεισμός είναι η φονταμενταλιστική *κοινωνική* αλλοτρίωση, που εδραιώνει τη βάση για όλη την κυριαρχία και την εκμετάλλευση. Αυτή η αλλοτρίωση μπορεί δικαίως να ανιχνευθεί στην άνθιση της ιδιοκτησίας (λέω ιδιοκτησία ως τέτοια και όχι μόνο *ιδιωτική* ιδιοκτησία, επειδή από πολύ νωρίς μεγάλο μέρος της ιδιοκτησίας ήταν *θεσμική* - του κράτους). Η ιδιοκτησία μπορεί να οριστεί ως το αποκλειστικό δικαίωμα φυσικών προσώπων και οργανισμών πάνω σε εργαλεία, χώρους και υλικά, απαραίτητα για την ύπαρξη, κάνοντάς τα απρόσιτα για τους άλλους. Αυτή η αξίωση επιβάλλεται μέσω ρητής ή υπόρρητης βίας. Από τη στιγμή που δεν είναι πλέον ελεύθεροι να πάρουν οτιδήποτε είναι απαραίτητο για να δημιουργήσουν τις ζωές τους, οι αποκλεισμένοι εξωθούνται να συμμορφωθούν σε συνθήκες προσδιορισμένες από τους αυτοαποκαλούμενους κατόχους της ιδιοκτησίας, προκειμένου να συντηρήσουν την ύπαρξή τους, η οποία γίνεται έτσι μια σκλαβωμένη ύπαρξη. Το κράτος είναι η θεσμοθέτηση αυτής της διαδικασίας, που μεταμορφώνει την αλλοτρίωση της δυνατότητας των ατόμων να ορίσουν τις συνθήκες της ύπαρξής τους σε συγκέντρωση εξουσίας στα χέρια λίγων.

Είναι μάταιο και άχρηστο να προσπαθείς να προσδιορίσεις αν η συγκέντρωση εξουσίας ή η συσσώρευση πλούτου είχε προτεραιότητα, όταν η ιδιοκτησία και το κράτος πρωτοεμφανίστηκαν. Βεβαίως, τώρα είναι πλήρως ολοκληρωμένα. Οντως, μοιάζει σαν το κράτος να ήταν ο πρώτος *θεσμός* συγκέντρωσης ιδιοκτησίας,

προκειμένου να δημιουργήσει ένα πλεόνασμα υπό τον έλεγχό του, ένα πλεόνασμα, που του έδωσε πραγματική εξουσία πάνω στις κοινωνικές συνθήκες, κάτω από τις οποίες οι υπήκοοί του έπρεπε να υπάρξουν. Αυτό το πλεόνασμα του επέτρεψε να αναπτύξει τους διάφορους θεσμούς, μέσω των οποίων επέβαλε την εξουσία του: στρατιωτικούς θεσμούς, θρησκευτικούς/ιδεολογικούς θεσμούς, γραφειοκρατικούς θεσμούς, αστυνομικούς θεσμούς κ.ο.κ. Έτσι, το κράτος, από την προέλευσή του, μπορεί να θεωρηθεί σαν ένας καπιταλιστής από μόνο του, με τα δικά του συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα, που υπηρετεί ακριβώς για τη συντήρηση της εξουσίας του πάνω στις συνθήκες της κοινωνικής ύπαρξης.

Όπως κάθε καπιταλιστής, το κράτος παρέχει μια συγκεκριμένη υπηρεσία σε μια τιμή. Ή μάλλον, για την ακρίβεια, το κράτος παρέχει δύο άρρηκτα συνδεδεμένες υπηρεσίες: προστασία της ιδιοκτησίας και κοινωνική ειρήνη. Προσφέρει προστασία της ιδιωτικής ιδιοκτησίας, μέσω ενός συστήματος νόμων, που την ορίζουν και την οριοθετούν και μέσω της δύναμης των όπλων, με την οποία αυτοί οι νόμοι επιβάλλονται. Πράγματι, η ιδιωτική ιδιοκτησία μπορεί μόνο να ειπωθεί ότι αλήθεια υφίσταται, όταν οι θεσμοί του κράτους είναι εκεί να την προστατέψουν από εκείνους, που θα έπαιρναν απλώς ό,τι θέλουν - χωρίς αυτήν τη θεσμική προστασία, υπάρχει απλά η σύγκρουση των ατομικών συμφερόντων. Γι' αυτό, ο Στίρνερ περιέγραψε την ιδιωτική ιδιοκτησία σα μια μορφή κοινωνικής ή κρατικής περιουσίας, για να περιφρονηθεί από τους μοναδικούς. Το κράτος, επίσης, παρέχει προστασία για τους «κοινόχρηστους χώρους» από εξωτερικούς επιδρομείς και από εκείνο, που το κράτος ορίζει ως κατάχρηση από τους υπηκόους του, μέσω του νόμου και της ένοπλης βίας. Ως ο αποκλειστικός προστάτης όλων των ιδιοκτησιών μέσα στα σύνορά του -ένας ρόλος που συντηρείται από το μονοπώλιο του κράτους στη βία-, εγκαθιστά συγκεκριμένο έλεγχο πάνω σε όλη αυτήν την ιδιοκτησία (σχετικό, φυσικά, με την πραγματική δυνατότητά του στην άσκηση αυτού του ελέγχου). Έτσι, το κόστος αυτής της προστασίας αποτελείται όχι μόνο από φόρους και διάφορες μορφές υποχρεωτικών υπηρεσιών, αλλά και από τη συμμόρφωση σε ρόλους απαραίτητους στην κοινωνική μηχανή, που συντηρεί το κράτος και αποδοχή, στην καλύτερη, μιας σχέσης υποτέλειας, το οποίο μπορεί να ισχυριστεί για οποιαδήποτε ιδιοκτησία ή να περιφράξει οποιοδήποτε κοινόχρηστο χώρο στο «κοινό καλό/συμφέρον», οποιαδήποτε στιγμή. Η ύπαρξη ιδιοκτησίας χρειάζεται το κράτος για προστασία και η ύπαρξη του κράτους συντηρεί την ιδιοκτησία, αλλά πάντα τελικά ως *κρατική* ιδιοκτησία, άσχετα με το πόσο «ιδιωτική» υποτίθεται πως είναι.

Η υπολανθάνουσα βία του νόμου και η εξόφθαλμη βία του στρατού και της αστυνομίας, μέσω των οποίων το κράτος προστατεύει την ιδιοκτησία, είναι τα ίδια μέσα, με τα οποία συντηρεί την κοινωνική ειρήνη. Η βία, με την οποία οι άνθρωποι στερούνται της δυνατότητάς τους να δημιουργήσουν ζωή με τους δικούς τους όρους, δεν είναι τίποτα λιγότερο από *κοινωνικός πόλεμος*, που εκδηλώνεται καθημερινά στη συνήθως βαθμιαία (αλλά, μερικές φορές, τόσο γρήγορη όσο μια σφαίρα της αστυνομίας) σφαγή εκείνων, που είναι εκμεταλλεζόμενοι, αποκλεισμένοι και περιθωριοποιημένοι από την κοινωνική τάξη. Όταν οι άνθρωποι, που δέχονται επίθεση, αρχίσουν να αναγνωρίζουν τον εχθρό τους, συχνά δρουν προς αντεπίθεση. Το έργο του κράτους να συντηρεί την *κοινωνική ειρήνη* είναι, έτσι, μια πράξη *κοινωνικού πολέμου* από τη μερίδα των κυρίαρχων εναντίον των κυριαρχούμενων - η καταστολή και η πρόληψη κάθε τέτοιας αντεπίθεσης. Η βία εκείνων που κυριαρχούν εναντίον εκείνων που κυριαρχούνται είναι έμφυτη στην κοινωνική ειρήνη. Αλλά, μια κοινωνική ειρήνη, που βασιζέται αποκλειστικά στην κτηνώδη βία, είναι πάντα επισφαλής. Είναι απαραίτητο για το κράτος να εμφυτεύσει στα κεφάλια των ανθρώπων την ιδέα ότι έχουν ένα συμφέρον από τη συνεχιζόμενη ύπαρξη του κράτους και της κοινωνικής τάξης, που συντηρεί. Αυτό ίσως λαμβάνει χώρα όπως στην αρχαία Αίγυπτο, όπου η θρησκευτική προπαγάνδα, συντηρώντας τη θεολογία των Φαραώ, δικαιολογούσε τον εκβιασμό, με τον οποίο έπαιρνε στην κατοχή του όλο το πλεόνασμα δημητριακών, κάνοντας τον πληθυσμό απολύτως εξαρτώμενο από την καλή του θέληση σε καιρούς πείνας. Ή ίσως παίρνει τη μορφή θεσμών για δημοκρατική συμμετοχή, που δημιουργούν μια πιο κομψή μορφή εκβιασμού, στην οποία είμαστε υποχρεωμένοι να συμμετέχουμε, αν θέλουμε να παραπονεθούμε, αλλά στην οποία είμαστε εξίσου υποχρεωμένοι να αποδεχτούμε τη «λαϊκή θέληση», αν όντως συμμετέχουμε. Αλλά, πίσω από αυτές τις μορφές εκβιασμού, είτε κομψές είτε ολοφάνερες, τα όπλα, οι φυλακές, οι στρατιώτες και οι μπάτσοι είναι πάντα εκεί και αυτή είναι η ουσία του κράτους και της κοινωνικής ειρήνης. Τα υπόλοιπα είναι απλά το λούστρο.

Αφού το κράτος μπορεί να ιδωθεί σαν ένας καπιταλιστής (υπό την έννοια ότι συγκέντρωσε εξουσία συσσωρεύοντας πλεόνασμα πλούτου σε μια διαλεκτική διαδικασία), ο καπιταλισμός, όπως τον ξέρουμε με τα «ιδιωτικά» οικονομικά ιδρύματά του, είναι ένα σχετικά πρόσφατο επίτευγμα, που ιχνηλατείται στο ξεκίνημα της μοντέρνας εποχής. Αυτό το επίτευγμα έχει φυσικά παράγει σημαντικές αλλαγές στις δυναμικές της εξουσίας, αφού μια σημαντική μερίδα της άρχουσας τάξης δεν είναι τώρα *απευθείας* κομμάτι της κρατικής μηχανής εκτός ως πολίτες, όπως όλοι εκείνοι που εκμεταλλεύονται. Αλλά, αυτές οι αλλαγές δεν σημαίνουν ότι

το κράτος έχει υποβαθμιστεί σε σχέση με τους διάφορους παγκόσμιους οικονομικούς θεσμούς ή ότι έχει γίνει περιφέρεια στη λειτουργία της εξουσίας.

Αν το κράτος είναι από μόνο του ένας καπιταλιστής, με τα δικά του οικονομικά συμφέροντα να επιδιώκει και να συντηρεί, τότε ο λόγος, που δουλεύει για τη συντήρηση του καπιταλισμού, δεν είναι ότι έχει υποταχθεί σε άλλους καπιταλιστικούς θεσμούς, αλλά επειδή για να συντηρήσει την εξουσία του, πρέπει να συντηρήσει την οικονομική του δύναμη σαν ένας καπιταλιστής ανάμεσα σε καπιταλιστές. Συγκεκριμένα, πιο αδύναμα κράτη καταλήγουν να υποτάσσονται σε παγκόσμια οικονομικά συμφέροντα για τον ίδιο λόγο με τις μικρότερες εταιρείες, επειδή δεν έχουν τη δύναμη να συντηρήσουν τα δικά τους συμφέροντα. Τα ισχυρά κράτη παίζουν τουλάχιστον ως σημαντικά ένα ρόλο στη χάραξη παγκόσμιων οικονομικών πολιτικών, όπως οι ισχυρές επιχειρήσεις. Είναι, πράγματι, τα όπλα του κράτους, που θα επιβάλλουν αυτές τις πολιτικές.

Η εξουσία του κράτους εδράζεται στο νόμιμο και θεσμικό μονοπώλιο στη βία. Αυτό δίνει στο κράτος μια πολύ συγκεκριμένη υλική δύναμη, από την οποία οι παγκόσμιοι οικονομικοί θεσμοί εξαρτώνται. Θεσμοί, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ, δεν εμπεριέχουν μόνο απεσταλμένους από όλες τις μεγάλες κρατικές δυνάμεις σε όλες τις αποφασιστικές διαδικασίες· βασίζονται, επίσης, στο στρατιωτικό εκτόπισμα των πιο ισχυρών κρατών, για να επιβάλλουν τις πολιτικές τους, την απειλή φυσικής βίας, που πρέπει πάντα να βρίσκεται πίσω από τον οικονομικό εκβιασμό, προκειμένου να λειτουργήσει. Με την πραγματική δύναμη της βίας στα χέρια τους, τα μεγάλα κράτη δύσκολα θα λειτουργήσουν σαν απλοί υπηρέτες των παγκόσμιων οικονομικών θεσμών. Περισσότερο στην κατάλληλη καπιταλιστική μορφή, η σχέση τους είναι μια σχέση κοινού εκβιασμού αποδεκτού προς όφελος ολόκληρης της άρχουσας τάξης.

Εκτός από το μονοπώλιό του στη βία, το κράτος ελέγχει, επίσης, πολλά από τα δίκτυα και τους θεσμούς, που είναι απαραίτητα στο εμπόριο και την παραγωγή. Εθνικές οδοί, σιδηρόδρομοι, λιμάνια, αεροδρόμια, δορυφορικά και συστήματα οπτικών ινών, που είναι απαραίτητα στις επικοινωνίες και τα πληροφοριακά δίκτυα, είναι γενικά κρατικές λειτουργίες και πάντα υπόκεινται σε κρατικό έλεγχο. Η επιστημονική και τεχνολογική έρευνα, που είναι απαραίτητη για νέα επιτεύγματα στην παραγωγή, εξαρτάται σε μεγάλο μέρος από τις εγκαταστάσεις κρατικών πανεπιστημίων και του στρατού.

Έτσι, η επιχειρηματική εξουσία βασίζεται στην κρατική εξουσία, για να συντηρήσει τον εαυτό της. Δεν είναι θέμα υποτίμησης του ενός είδους εξουσίας προς το άλλο, αλλά η ανάπτυξη ενός πλήρους συστήματος εξουσίας, που εκδηλώνεται σαν η δικέφαλη Ύδρα του κεφαλαίου και του κράτους, ένα σύστημα, που λειτουργεί σαν ολότητα, για να συντηρεί την κυριαρχία και την εκμετάλλευση, τις επιβεβλημένες συνθήκες από την άρχουσα τάξη για τη συντήρηση της ύπαρξής μας. Σε αυτό το πλαίσιο, θεσμοί όπως το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα γίνονται καλύτερα κατανοητοί ως μέσα, με τα οποία οι διάφορες κρατικές και επιχειρηματικές εξουσίες συντονίζουν τις δραστηριότητές τους, προκειμένου να διατηρήσουν την ενότητα της κυριαρχίας πάνω στις εκμεταλλεζόμενες τάξεις, εν μέσω του συναγωνισμού οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων. Έτσι, το κράτος δεν υπηρετεί αυτούς τους θεσμούς, αλλά περισσότερο αυτοί οι θεσμοί υπηρετούν τα συμφέροντα των πιο ισχυρών κρατών και καπιταλιστών.

Δεν είναι, έτσι, δυνατό για όσους από μας επιζητούν την καταστροφή της κοινωνικής τάξης να παίξουν το «έθνος-κράτος εναντίον των καπιταλιστών» και να κερδίσουν κάτι από αυτό. Το μεγαλύτερο συμφέρον τους είναι το ίδιο, να συντηρήσουν την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων. Όσο για εμάς, είναι απαραίτητο να επιτεθούμε στο κράτος και τον καπιταλισμό με όλη μας την ισχύ, αναγνωρίζοντας τους σαν τη δικέφαλη Ύδρα της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης, που πρέπει να καταστρέψουμε, αν θέλουμε να πάρουμε πίσω τη δυνατότητά μας να δημιουργήσουμε τις συνθήκες της ύπαρξής μας.

Το Κόστος της Επιβίωσης

Καθετί έχει μια τιμή, το μέτρο της αξίας του ως ποσότητα, προσδιορισμένο με όρους μιας γενικής αντιστοιχίας. Τίποτα δεν έχει αξία από μόνο του. Όλες οι αξίες προσδιορίζονται σε σχέση με την αγορά - και αυτό εμπεριέχει την αξία των ζωών μας, των εαυτών μας. Οι ζωές μας έχουν διαχωριστεί σε μονάδες μετρήσιμου χρόνου, που είμαστε αναγκασμένοι να πουλήσουμε, προκειμένου να εξαγοράσουμε την επιβίωσή μας, με τη μορφή μικρών κομματιών των κλεμμένων ζωών των άλλων, που η παραγωγή έχει μετατρέψει σε εμπορεύματα για πούλημα. Αυτή είναι η οικονομική πραγματικότητα.

Αυτή η απαίσια αλλοτρίωση έχει τη βάση της στη σύζευξη τριών απ' τους πιο φονταμενταλιστικούς θεσμούς αυτής της κοινωνίας: την ιδιοκτησία, την εμπορευματική συναλλαγή και την εργασία. Η αδιάσπαστη σχέση μεταξύ αυτών των τριών δημιουργεί το σύστημα, μέσω του οποίου η άρχουσα τάξη εξάγει τον πλούτο, που είναι απαραίτητος για να συντηρεί την εξουσία τους. Μιλάω εδώ για την οικονομία.

Η κοινωνική τάξη της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης έχει τις ρίζες της στη φονταμενταλιστική κοινωνική αλλοτρίωση, οι ρίζες της οποίας είναι ζήτημα περίεργης εικασίας, αλλά η φύση τους είναι αρκετά ξεκάθαρη. Τα απέραντα πλήθη ανθρώπων έχουν ληστευτεί με λεία τη δυνατότητά τους να ορίσουν τις συνθήκες της δικής τους ύπαρξης, να δημιουργήσουν τις ζωές και τις σχέσεις που επιθυμούν, έτσι ώστε οι λίγοι στην κορυφή να μπορούν να συγκεντρώνουν εξουσία και πλούτο και να μετατρέπουν το σύνολο της κοινωνικής ύπαρξης προς όφελός τους. Για να συμβεί αυτό, πρέπει να ληστεύουν τους ανθρώπους για τα μέσα, με τα οποία ήταν ικανοί να καλύψουν τις ανάγκες τους και τις επιθυμίες τους, τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί μόνο με τον περιορισμό φυσικών περιοχών και τη συσσώρευση φυσικών πραγμάτων, έτσι ώστε να μην είναι πια προσβάσιμα στον καθένα. Αλλά, τέτοιοι περιορισμοί και συσσωρεύσεις δεν θα είχαν νόημα, εκτός αν κάποιος είχε τα μέσα να τα προστατέψει απ' το να λεηλατηθούν - μια δύναμη να εμποδίσει τους άλλους να πάρουν ό,τι θέλουν χωρίς να ζητήσουν άδεια. Έτσι, με τέτοια συγκέντρωση γίνεται απαραίτητο να δημιουργήσουν μια μηχανή για να την προστατεύει. Αφού εγκαταστάθηκε αυτό το σύστημα, άφησε την πλειοψηφία σε μια θέση εξάρτησης από τους λίγους, που διεξήγαγαν αυτήν την οικειοποίηση πλούτου και εξουσίας. Για να έχουν πρόσβαση στο συσσωρευμένο πλούτο, τα πλήθη είναι αναγκασμένα να ανταλλάξουν μια μείζονα μερίδα των αγαθών, που παράγουν. Έτσι, μέρος της δραστηριότητας, που διεξήγαγαν αυθεντικά για τους εαυτούς τους, πρέπει τώρα να διεξαχθεί για τους κυρίαρχους, απλά για να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Όσο η εξουσία των λίγων αυξάνεται, ελέγχουν όλο και περισσότερους από τους πόρους και τα προϊόντα της εργασίας, μέχρι τελικά η δραστηριότητα των εκμεταλλεζόμενων να μην είναι τίποτα παρά εργασία για τη δημιουργία εμπορευμάτων ανταλλάξιμων με έναν μισθό, τον οποίο μετά ξοδεύουν για να ξαναγοράσουν κάποιο εμπόρευμα. Φυσικά, η πλήρης ανάπτυξη αυτής της διαδικασίας είναι αργή, εν μέρει επειδή συναντιέται με την αντίσταση σε κάθε στροφή. Υπάρχουν ακόμα μέρη της γης και κομμάτια της ζωής, που δεν έχουν εγκλωβιστεί στο κράτος και στην οικονομία, αλλά το μεγαλύτερο μέρος της ύπαρξής μας έχει μαρκαριστεί με ένα καρτελάκι τιμής και το κόστος της αυξάνεται γεωμετρικά για δέκα χιλιάδες χρόνια.

Έτσι, το κράτος και η οικονομία εμφανίστηκαν μαζί ως όψεις της αλλοτρίωσης, που περιγράφηκε παραπάνω. Συναποτελούν ένα δικέφαλο τέρας, επιβάλλοντας μια φτωχοποιημένη ύπαρξη πάνω μας, μέσα στην οποία οι ζωές μας μετατρέπονται σε αγώνα για επιβίωση. Αυτό είναι τόσο αληθινό στις εύπορες χώρες, όσο και σε εκείνες, που έχουν φτωχοποιηθεί από την καπιταλιστική απαλλοτρίωση. Αυτό, που ορίζει τη ζωή ως απλή επιβίωση, δεν είναι ούτε η ανεπάρκεια αγαθών διαθέσιμων σε μια τιμή, ούτε η έλλειψη των μέσων για την αγορά αυτών των αγαθών. Είναι περισσότερο όταν κάποιος εξαναγκάζεται να ξεπουλήσει τη ζωή του, να δώσει την ενέργειά του σε ένα σχέδιο, το οποίο δεν είναι επιλογή του, αλλά υπηρετεί προς όφελος κάποιου άλλου, που του λέει τι να κάνει, για μια πενιχρή αποζημίωση, που του επιτρέπει να αγοράσει κάποιες ανάγκες και απολαύσεις - αυτό είναι απλά επιβίωση, ανεξάρτητα από το πόσα πράγματα είναι ίσως κάποιος ικανός να αγοράσει. Η ζωή δεν είναι συγκέντρωση πραγμάτων, είναι μια ποιοτική σχέση με τον κόσμο.

Αυτό το βεβιασμένο ξεπούλημα της ζωής κάποιου, αυτή η μισθωτή σκλαβιά, υποβιβάζει τη ζωή σε εμπόρευμα, μια ύπαρξη διαιρεμένη σε μετρημένα κομμάτια, που πωλούνται όσο ένα κομμάτι. Φυσικά, για την εργαζόμενη, που έχει εκβιαστεί να πουλήσει τη ζωή της κατ' αυτόν τον τρόπο, ο μισθός ποτέ δεν θα φαίνεται αρκετός. Πώς θα μπορούσε να είναι, όταν αυτό, που πραγματικά έχει χαθεί, δεν είναι τόσο οι παραχωρημένες μονάδες χρόνου όσο η ποιότητα της ίδιας της ζωής; Σε έναν κόσμο, όπου οι ζωές αγοράζονται και πωλούνται σε αντάλλαγμα για επιβίωση, όπου τα όντα και τα πράγματα, που αποτελούν το φυσικό κόσμο, είναι απλά αγαθά για πούλημα, για να εκμεταλλευτούν στην παραγωγή άλλων αγαθών για πούλημα, η αξία των πραγμάτων και η αξία της ζωής γίνεται ένας αριθμός, μια μέτρηση, και αυτή η μέτρηση είναι πάντα σε δολάρια ή πέσος ή ευρώ ή γιεν - δηλαδή σε χρήματα. Αλλά, κανένα χρηματικό ποσό, καμιά ποσότητα αγαθών, που αγοράζουν τα χρήματα, δεν μπορεί να αποζημιώσει την κενότητα μιας τέτοιας ύπαρξης, δοθέντος ότι αυτό το είδος εκτίμησης μπορεί μόνο να υπάρξει εξαντλώντας την ποιότητα, την ενέργεια, το θαύμα της ζωής.

Ο αγώνας ενάντια στην κυριαρχία της οικονομίας - που πρέπει να πάει χέρι-χέρι με τον αγώνα ενάντια στο κράτος - πρέπει να ξεκινάει με μια άρνηση αυτής της ποσοτικοποίησης της ύπαρξης, που μπορεί να συμβεί, μόνο όταν οι ζωές μας έχουν κλαπεί από εμάς. Είναι ο αγώνας να καταστρέψουμε τους θεσμούς της ιδιοκτησίας, της εμπορευματικής συναλλαγής και της εργασίας - όχι με σκοπό να κάνουμε τους ανθρώπους

εξαρτημένους από νέους θεσμούς, στους οποίους η κυριαρχία της επιβίωσης παίρνει ένα πιο φιλανθρωπικό πρόσωπο, αλλά έτσι ώστε όλοι μας να επανοικειοποιηθούμε τις ζωές μας σαν δικές μας και να καταδιώξουμε τις ανάγκες μας, τις επιθυμίες μας, τα όνειρα και τις φιλοδοξίες μας σε όλην τους την αμέτρητη μοναδικότητα.

Από τον προλετάριο στο άτομο: Προς μια αναρχική αντίληψη των τάξεων

Οι κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα στις τάξεις και την εκμετάλλευση δεν είναι κάτι απλοϊκό. Η εργατίστικη αντίληψη, που βασίζεται στην παραδοχή μιας αντικειμενικά επαναστατικής τάξης, που ορίζεται βάσει της σχέσης της με τα μέσα παραγωγής, αγνοεί τη μάζα, που αποτελείται από όλους αυτούς παγκόσμια, που οι ζωές τους έχουν κλαπεί από τα χέρια τους για λογαριασμό της τρέχουσας κοινωνικής τάξης, αλλά δεν μπορούν να βρουν μια θέση μέσα στον παραγωγικό μηχανισμό της. Έτσι, μια τέτοια αντίληψη καταλήγει παρουσιάζοντας μια στενόμυαλη κι απλουστευτική επεξήγηση της εκμετάλλευσης και του επαναστατικού μετασχηματισμού. Προκειμένου να διεξάγουμε έναν επαναστατικό αγώνα ενάντια στην εκμετάλλευση, χρειάζεται να αναπτύξουμε μια κατανόηση των τάξεων, όπως υφίστανται στην πραγματικότητα στον κόσμο, χωρίς να καταφεύγουμε σε στεγανά.

Το πιο βασικό στοιχείο της ταξικής κοινωνίας είναι ότι υπάρχουν αυτοί που κυριαρχούν κι αυτοί που κυριαρχούνται, αυτοί που εκμεταλλεύονται κι αυτοί που τους εκμεταλλεύονται. Μια τέτοια κοινωνική τάξη μπορεί να συγκροτηθεί, μόνο όταν οι άνθρωποι χάνουν τη δυνατότητά τους να ορίσουν τις συνθήκες της ύπαρξής τους. Έτσι, η βασική ιδιότητα, που μοιράζονται οι εκμεταλλεζόμενοι, είναι ο αποκλεισμός τους, η απώλεια της ικανότητάς τους να λαμβάνουν και να διεκπεραιώνουν βασικές αποφάσεις για τη ζωή τους.

Η άρχουσα τάξη προσδιορίζεται βάσει του δικού της σχεδίου συσσώρευσης εξουσίας και πλούτου. Αν και υπάρχουν σαφώς σημαντικές έριδες στο εσωτερικό της άρχουσας τάξης με όρους αντικρουόμενων συμφερόντων και πραγματικός ανταγωνισμός για τον έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών πηγών και του εδάφους, αυτή η κυρίαρχη προοπτική για τον έλεγχο του κοινωνικού πλούτου και της ισχύος, κι έτσι των ζωών και των σχέσεων κάθε ζωντανού όντος, παρέχει στην τάξη αυτή μια ενιαία θετική προοπτική.

Η εκμεταλλεζόμενη τάξη δεν έχει μια ανάλογη θετική προοπτική να την προσδιορίζει. Αντίθετα, προσδιορίζεται βάσει του τι υφίσταται, του τι έχει χάσει. Ξεριζωμένοι από τους τρόπους ζωής, που γνώριζαν και είχαν δημιουργήσει με τους ομοίους τους, η μόνη κοινότητα, που έχει απομείνει για τους ανθρώπους, που απαρτίζουν αυτή την ανομοιογενή τάξη, είναι αυτή που τους παρέχει το κεφάλαιο και το κράτος - η κοινότητα της εργασίας και της εμπορευματικής ανταλλαγής, διακοσμημένη με τις εκάστοτε εθνικιστικές, θρησκευτικές, εθνοτικές, φυλετικές ή υποκουλτουριάρικες ιδεολογικές κατασκευές, μέσα από τις οποίες η άρχουσα τάξη δημιουργεί ταυτότητες, ώστε να αφομοιώσει την προσωπικότητα και την εξέγερση. Η αντίληψη μιας θετικής προλεταριακής ταυτότητας, μιας μοναδικής, ενιαίας, προλεταριακής προοπτικής, στερείται πραγματικής βάσης, μιας και αυτό, που ορίζει κάποιον ως «προλετάριο», σημαίνει ακριβώς ότι η ζωή του έχει κλαπεί από τον έλεγχό του, ότι έχει μεταμορφωθεί σε ένα πιόνι στα σχέδια των κυρίαρχων.

Η εργατίστικη αντίληψη της προλεταριακής προοπτικής έχει τις ρίζες της στις επαναστατικές θεωρίες της Ευρώπης και των Η.Π.Α. (ιδιαίτερα ορισμένες μαρξιστικές και συνδικαλιστικές θεωρίες). Προς το τέλος του 19ου αιώνα, τόσο η δυτική Ευρώπη όσο και οι ανατολικές Ηνωμένες Πολιτείες, βάδιζαν σθεναρά στο δρόμο της πλήρους εκβιομηχάνισης και η κυριαρχική ιδεολογία της προόδου εξίσωνε την τεχνολογική ανάπτυξη με την κοινωνική απελευθέρωση. Αυτή η ιδεολογία εκδηλώθηκε στην επαναστατική θεωρία ως η ιδέα ότι η βιομηχανική εργατική τάξη ήταν αντικειμενικά επαναστατική, καθώς βρισκόταν σε θέση, που θα μπορούσε να καταλάβει τα μέσα παραγωγής, που αναπτύχθηκαν υπό τον καπιταλισμό (τα οποία, ως προϊόντα της προόδου, υποτίθεται ότι θα ήταν εγγενώς απελευθερωτικά) και να τα θέσει στην υπηρεσία της ανθρώπινης κοινότητας. Αγνοώντας το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου (καθώς και μια σημαντική μερίδα των εκμεταλλεζομένων στις εκβιομηχανισμένες χώρες), οι επαναστάτες θεωρητικοί μπόρεσαν έτσι να επινοήσουν μια θετική προοπτική για το προλεταριάτο, μια αντικειμενική ιστορική αποστολή. Το ότι βασίστηκαν στην αστική ιδεολογία της προόδου παραμελήθηκε. Κατά τη γνώμη μου, οι Λουδίτες είχαν μια πολύ πιο ξεκάθαρη προοπτική, αναγνωρίζοντας στο βιομηχανικό σύστημα ένα ακόμα εργαλείο στα χέρια των αφεντικών για τον αποκλεισμό τους. Όχι παράλογα, λοιπόν, επιτέθηκαν στα μηχανήματα της μαζικής παραγωγής.

Η διαδικασία του αποκλεισμού είχε επιτευχθεί από καιρό στη Δύση (αν και φυσικά πρόκειται για μια διαδικασία, που βρίσκεται σε εξέλιξη ανά πάσα στιγμή, ακόμα κι εδώ), αλλά είναι κυρίως στον Νότο του κόσμου, που βρίσκεται ακόμα στα πρώτα της στάδια. Αν και η διαδικασία αυτή ξεκίνησε στη Δύση, έχουν σημειωθεί μερικές σημαντικές μεταβολές στη λειτουργία του παραγωγικού συστήματος. Οι θέσεις εξειδικευμένων εργατών έχουν σε μεγάλο βαθμό χαθεί από τα εργοστάσια κι αυτό που χρειάζεται σε έναν εργαζόμενο είναι η ευελιξία, η ικανότητα να προσαρμόζεται, με άλλα λόγια, η ικανότητα να είναι ένα ευμετάβλητο γρανάζι της καπιταλιστικής μηχανής. Εξάλλου, τα εργοστάσια τείνουν να χρειάζονται ολοένα και λιγότερους εργάτες, προκειμένου να διεκπεραιώσουν την παραγωγική διαδικασία, τόσο λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων και των τεχνικών management, που επιτρέπουν μια πιο αποκεντρωμένη παραγωγική διαδικασία, όσο και λόγω του ότι όλο και περισσότερο το είδος της απαιτούμενης εργασίας στα εργοστάσια περιορίζεται κυρίως στην επόπτευση και τη συντήρηση των μηχανημάτων.

Σε ένα πρακτικό επίπεδο, αυτό σημαίνει ότι είμαστε όλοι μας, ως άτομα, αναλώσιμοι για την παραγωγική διαδικασία, καθώς είμαστε όλοι μας αναπληρώσιμοι - ιδού η αξιοζήλευτη ισονομία στον καπιταλισμό, όπου ο καθένας ισούται με μηδέν. Στον πρώτο κόσμο, αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ώθηση αυξανόμενων αριθμών εκμεταλλευομένων σε όλο και πιο επισφαλείς θέσεις: ημερομίσθια, περιστασιακή εργασία, τομέα παροχής υπηρεσιών, χρόνια ανεργία, τη μαύρη αγορά κι άλλες μορφές παρανομίας, την έλλειψη στέγης και τη φυλακή. Η σταθερή εργασία με τα εγγύγιά της για μια κάπως σταθερή ζωή -ακόμα κι αν δεν την ορίζει κανείς ο ίδιος- δίνει τη θέση της σε μια στέρηση κάθε εγγύησης, όπου οι ψευδαισθήσεις, που παρείχε ένας μικρο-μεσαίος καταναλωτισμός, δεν μπορούν πια να κρύψουν ότι η ζωή στον καπιταλισμό βιώνεται πάντα στο χείλος της καταστροφής.

Στον τρίτο κόσμο, λαοί, που στάθηκαν ικανοί να δημιουργούν την ίδια τους την ύπαρξη, αν και συχνά αντιμετωπίζοντας μεγάλες δυσκολίες, χάνουν τη γη τους και τα άλλα μέσα, που είχαν για το σκοπό αυτό, μέσα από τα χέρια, καθώς οι μηχανές του κεφαλαίου κυριολεκτικά εισβάλλουν μέσα στα σπίτια τους και ροκανίζουν κάθε πιθανότητα να συνεχίσουν να ζουν άμεσα από τη δική τους δραστηριότητα. Ξεριζωμένοι από τις ζωές και τις πατρίδες τους, αναγκάζονται να μετακινηθούν στις μεγαλουπόλεις, όπου υπάρχουν λίγες δουλειές γι' αυτούς. Παραγκουπόλεις αναπτύσσονται γύρω από τις μεγαλουπόλεις, συχνά με πληθυσμούς μεγαλύτερους από την ίδια την πόλη. Χωρίς καμιά πιθανότητα σταθερής εργασίας, οι κάτοικοι των παραγκουπόλεων αυτών είναι υποχρεωμένοι να σχηματίσουν μια οικονομία μαύρης αγοράς για να επιβιώσουν, αλλά κι αυτό ακόμα εξυπηρετεί τα συμφέροντα του κεφαλαίου. Άλλοι, στην απόγνωσή τους, επιλέγουν τη μετανάστευση, ρισκάροντας μια φυλάκιση σε κέντρα κράτησης μεταναστών και στρατόπεδα συγκέντρωσης ξένων χωρίς χαρτιά, ελπίζοντας να βελτιώσουν κάπως τις συνθήκες ζωής τους.

Έτσι, μαζί με τη φτώχεια, η επισφάλεια και η ελαστικότητα είναι όλο και περισσότερο τα κοινά γνωρίσματα εκείνων, που συνιστούν την παγκόσμια εκμεταλλευόμενη τάξη. Αν, από τη μία, αυτό σημαίνει ότι αυτός ο πολιτισμός του εμπορεύματος δημιουργεί μέσα του μια τάξη βαρβάρων, που δεν έχουν στ' αλήθεια τίποτα να χάσουν καταστρέφοντάς τον (όχι με τους τρόπους που φαντάζονταν οι παλιοί εργατιστές ιδεολόγοι), από την άλλη, αυτά τα χαρακτηριστικά από μόνα τους δεν παρέχουν καμιά βάση για μια θετική προοπτική μετασχηματισμού της ζωής. Η οργή, που προκαλείται από τις άθλιες συνθήκες ζωής, που επιβάλλει αυτή η κοινωνία, μπορεί εύκολα να καναλιζαριστεί μέσα σε σχέδια, που εξυπηρετούν την κυριαρχική τάξη ή τουλάχιστον, συγκεκριμένα συμφέροντα του ενός ή του άλλου κυρίαρχου. Τα παραδείγματα παρελθοντικών καταστάσεων κατά τις τελευταίες δεκαετίες, στα οποία η οργή των εκμεταλλευομένων έχει αξιοποιηθεί για να τροφοδοτήσει εθνικιστικά, ρατσιστικά ή θρησκευτικά σχέδια, που εξυπηρετούν μόνο την ενίσχυση της κυριαρχίας, είναι αμέτρητα. Η πιθανότητα του τέλους της τρέχουσας κοινωνικής τάξης είναι τόσο μεγάλη όπως ήταν πάντα, αλλά η πίστη στο αναπόφευκτό της δεν μπορεί πια να υποκρίνεται πως έχει μια αντικειμενική βάση.

Προκειμένου, όμως, να κατανοήσουμε στ' αλήθεια την επαναστατική προοπτική και να αρχίσουμε να βρίσκουμε τρόπους για την υλοποίησή της (και για την ανάπτυξη μιας ανάλυσης του πώς η άρχουσα τάξη καταφέρνει να εκτρέπει την οργή αυτών, που εκμεταλλεύεται στα δικά της σχέδια), είναι απαραίτητο να συνειδητοποιήσουμε ότι η εκμετάλλευση δεν συμβαίνει απλά και μόνο τη στιγμή της παραγωγής πλούτου, αλλά επίσης κατά την αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων. Άσχετα με τη θέση κάθε μεμονωμένου προλετάριου μέσα στον παραγωγικό μηχανισμό, είναι στα συμφέροντα της άρχουσας τάξης ο καθένας να έχει έναν ρόλο, μια κοινωνική ταυτότητα, που να εξυπηρετεί στην αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων. Φυλή, φύλο, εθνικότητα, θρησκεία, ερωτικές προτιμήσεις, υποκουλτούρες - όλα αυτά τα πράγματα αντανακλούν,

όντως, πολύ πραγματικές και πολύ σημαντικές διαφορές, όμως είναι όλες κοινωνικές κατασκευές για τη διοχέτευση των διαφορών αυτών σε ρόλους χρήσιμους για τη συντήρηση της παρούσας κοινωνικής τάξης. Στις πιο ανεπτυγμένες χώρες της παρούσας κοινωνίας, όπου η αγορά προσδιορίζει τις περισσότερες σχέσεις, οι ταυτότητες σε μεγάλο βαθμό προσδιορίζονται από τα εμπορεύματα, που τις συμβολίζουν και η μεταβλητότητα γίνεται το πιάτο ημέρας της κοινωνικής αναπαραγωγής, όπως ακριβώς ισχύει με την οικονομική παραγωγή. Και είναι ακριβώς επειδή η ταυτότητα είναι μια κοινωνική κατασκευή και ένα όλο και πιο εμπορεύσιμο αγαθό, που πρέπει να αντιμετωπιστεί σοβαρά από τους επαναστάτες, να αναλυθεί προσεκτικά στην πολυπλοκότητά της με την ακριβή στόχευση να κινηθούμε πέρα από τις κατηγορίες αυτές, προς το σημείο όπου οι διαφορές μας (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αυτή η κοινωνία θα προσδιόριζε με όρους φυλής, φύλου, εθνικότητας κλπ.) να είναι η αντανάκλαση του καθένα μας ως μοναδικό άτομο.

Καθώς δεν υπάρχει κάποια κοινή θετική προοπτική να βρεθεί στην κατάστασή μας ως προλετάριοι -ως εκμεταλλευόμενοι και αποκλεισμένοι-, η προοπτική μας πρέπει να είναι ο αγώνας για την καταστροφή της προλεταριακής μας συνθήκης, το τέλος του αποκλεισμού μας. Η ουσία αυτού, που έχουμε χάσει, δεν είναι ο έλεγχος πάνω στα μέσα παραγωγής ή στον υλικό πλούτο· είναι οι ζωές μας οι ίδιες, η ικανότητά μας να δημιουργούμε την ύπαρξή μας με όρους των αναγκών και των επιθυμιών μας. Έτσι, ο αγώνας μας βρίσκει το έδαφός του να απλωθεί παντού, πάντοτε. Σκοπός μας είναι να καταστρέψουμε οτιδήποτε μας στερεί τις ζωές μας: το κεφάλαιο, το κράτος, το βιομηχανικό και μετα-βιομηχανικό τεχνολογικό σύμπλεγμα, την εργασία, τη θυσία, την ιδεολογία, κάθε οργάνωση, που προσπαθεί να σφετεριστεί τον αγώνα μας, εν συντομία, όλα τα συστήματα ελέγχου.

Στην ίδια διαδικασία της διεξαγωγής του αγώνα αυτού, με τον μόνο τρόπο που έχουμε για να τον διεξάγουμε - έξω από και ενάντια σε κάθε επίσημη δομή και θεσμοθέτηση-, ξεκινούμε να αναπτύσσουμε νέους τρόπους συσχέτισης, νέες σχέσεις βασισμένες στην αυτο-οργάνωση, μια κοινοτοπία βασισμένη στις μοναδικές διαφορές, που προσδιορίζουν τον καθένα μας ως υποκείμενο, η ελευθερία του οποίου επεκτείνεται με την ελευθερία του άλλου. Είναι εδώ, στην εξέγερση ενάντια στην προλεταριακή μας κατάσταση, που βρίσκουμε αυτήν τη θετική προοπτική, που μοιραζόμαστε και είναι διαφορετική για τον καθένα μας: ο συλλογικός αγώνας για την ατομική πραγμάτωση.

Εργασία: Η κλοπή της ζωής

«Τι είναι ο βομβαρδισμός ενός δικαστή, η απαγωγή ενός βιομήχανου, το κρέμασμα ενός πολιτικού, ο πυροβολισμός ενός μπάτσο, η λεηλασία ενός σουπερμάρκετ, ο εμπρησμός του γραφείου ενός αξιωματούχου, ο λιθοβολισμός ενός δημοσιογράφου, η παρενόχληση ενός διανοούμενου, ο ξυλοδαρμός ενός καλλιτέχνη, μπροστά στη θανάσιμη αλλοτρίωση της ύπαρξής μας, τον *πολύ πρωινό* ήχο του ξυπνητηριού, το μποτιλιάρισμα στην ταχεία, τα αγαθά για πούλημα παραταγμένα στις καλένδες;»

Το ξυπνητήρι αναστατώνει και πάλι τον ύπνο σου - όπως πάντα, πάρα πολύ νωρίς. Σέρνεις τον εαυτό σου από τη ζέστη του κρεβατιού σου στο μάνιο για ένα ντουζ, ένα ξύρισμα και ένα χέσιμο, μετά κάτω στην κουζίνα να σαβουρώσεις μια πάστα, ή αν έχεις το χρόνο, ένα τοστ και αυγά με έναν καφέ. Μετά, βιαστικά βγαίνεις έξω για να αντιμετωπίσεις κυκλοφοριακή συμφόρηση ή κοσμοσυρροή στο μετρό μέχρι να φτάσεις... στη δουλειά, όπου η μέρα σου ξοδεύεται σε καθήκοντα όχι της επιλογής σου, σε υποχρεωτική συνεργασία με άλλους, που εμπλέκονται σε σχετικά καθήκοντα, πρωτεύων στόχος των οποίων είναι η συνεχιζόμενη αναπαραγωγή των κοινωνικών σχέσεων, που σε αναγκάζουν να επιβιώνεις κατ' αυτόν τον τρόπο.

Αλλά, δεν τελειώνει εδώ. Προς αποζημίωση, παίρνεις ένα μισθό, ένα ποσό χρημάτων, που (αφού πληρώσεις νοίκι και λογαριασμούς) πρέπει να ξοδέψεις σε εμπορικά κέντρα για ν' αγοράσεις φαγητό, ρούχα, διάφορες ανάγκες και ψυχαγωγία. Μέσω αυτού, νοείται ο «ελεύθερος χρόνος» σου εν αντιθέσει με τον «εργάσιμο χρόνο», που είναι επίσης υποχρεωτική δραστηριότητα, που μόνο δευτερευόντως εγγυάται την επιβίωσή σου, ενώ πρωτεύων σκοπός είναι πάλι η αναπαραγωγή της τρέχουσας κοινωνικής τάξης. Και για τους περισσότερους ανθρώπους, οι στιγμές, που είναι ελεύθερες από αυτούς τους εξαναγκασμούς, είναι όλο και λιγότερες.

Σύμφωνα με την κυριαρχική ιδεολογία αυτής της κοινωνίας, αυτή η ύπαρξη είναι το αποτέλεσμα ενός κοινωνικού συμβολαίου μεταξύ ίσων - ίσων απέναντι στο ισχύον νομικό πλαίσιο. Ο εργαζόμενος, λέγεται, συμφωνεί να πουλάει την εργασία του στο αφεντικό του για έναν από κοινού συμφωνηθέντα μισθό. Αλλά, μπορεί ένα συμβόλαιο να θεωρηθεί ελεύθερο και ίσο, όταν η μια πλευρά κρατάει όλην την εξουσία;

Αν κοιτάξουμε αυτό το συμβόλαιο καλύτερα, γίνεται ξεκάθαρο ότι δεν υπάρχει καν συμβόλαιο, αλλά ο πιο ακραίος και βίαιος εξαναγκασμός. Αυτό, προς το παρόν, εκδηλώνεται πιο ξεδιάντροπα στα περιθώρια της καπιταλιστικής κοινωνίας, όπου άνθρωποι, που έχουν ζήσει για αιώνες (ή, σε κάποιες περιπτώσεις, χιλιετηρίδες) με τους δικούς τους όρους, βρίσκουν τη δυνατότητά τους να προσδιορίσουν τις συνθήκες της ύπαρξής τους ξεσκισμένη από μπουλντόζες, αλυσοπρίονα, εξοπλισμούς εξόρυξης κ.ο.κ. των κυρίαρχων του κόσμου. Αλλά, είναι μια διαδικασία, η οποία συνεχιζόταν για αιώνες, μια διαδικασία, που περιελάμβανε εξόφθαλμη, μεγάλης κλίμακας κλοπή γης και ζωής, επικυρωμένη και εκτελεσμένη από την άρχουσα τάξη. Όντας ταπί από τα μέσα, για να ορίσουν τις συνθήκες της ύπαρξής τους, οι εκμεταλλευόμενοι, δεν μπορεί να ειπωθεί με ειλικρίνεια, ότι συνυπέγραψαν συμβόλαιο ελεύθερα και ίσα με τους εκμεταλλευτές τους. Είναι ξεκάθαρα μια κατάσταση εκβιασμού.

Και ποιοι είναι οι όροι αυτού του εκβιασμού; Οι εκμεταλλευόμενοι αναγκάζονται να πουλήσουν το χρόνο της ζωής τους στους εκμεταλλευτές τους, με αντάλλαγμα την επιβίωση. Και αυτή είναι η πραγματική τραγωδία της εργασίας. Η κοινωνική τάξη της εργασίας βασίζεται στην επιβεβλημένη αντίθεση μεταξύ ζωής και επιβίωσης. Το ερώτημα πώς κάποιος τα βγάζει πέρα, αποσιωπά το πώς κάποιος θέλει να ζήσει και με τον καιρό όλο αυτό μοιάζει φυσικό και περιορίζει τα όνειρα και τις επιθυμίες κάποιου στα πράγματα, που μπορούν να αγοράσουν τα χρήματα.

Ωστόσο, οι συνθήκες του κόσμου της εργασίας δεν ισχύουν μόνο σε εκείνους με τις δουλειές. Μπορεί κανείς εύκολα να δει πώς οι άνεργοι, που ψάχνουν για δουλειά από φόβο έλλειψης στέγης ή πείνας, φτάνουν στον κόσμο της εργασίας. Αλλά, το ίδιο ισχύει για τον παραλήπτη της κρατικής πρόνοιας, του οποίου η επιβίωση εξαρτάται από την ύπαρξη της γραφειοκρατικής βοήθειας... ακόμα και για εκείνους, για τους οποίους η αποφυγή να πιάσουν δουλειά έχει γίνει τέτοια προτεραιότητα, που συγκεντρώνουν τις αποφάσεις κάποιου γύρω από ανακυκλώσεις, ψείρισμα, ρακοσυλλογή - όλους τους διάφορους τρόπους να *τα βγάλουν πέρα* χωρίς δουλειά. Με άλλα λόγια, δραστηριότητες, που θα μπορούσαν να είναι τέλεια μέσα για την υποστήριξη ενός σχεδίου ζωής, φτάνουν σε αδιέξοδα από μόνες τους, κάνοντας απλή επιβίωση το σχέδιο ζωής κάποιου. Πώς διαφέρει πραγματικά από μια θέση εργασίας;

Αλλά, ποια είναι η πραγματική βάση της εξουσίας πίσω από αυτόν τον εκβιασμό, που είναι ο κόσμος της εργασίας; Φυσικά, υπάρχουν νόμοι και δικαστήρια, αστυνομία και ένοπλες δυνάμεις, πρόστιμα και φυλακές, ο φόβος της πείνας και της έλλειψης στέγης - όλα πολύ πραγματικές και σημαντικές όψεις της κυριαρχίας. Αλλά, ακόμα και η δύναμη των όπλων του κράτους μπορεί να πετύχει στο να φέρει εις πέρας το καθήκον της, μόνο επειδή οι άνθρωποι υποτάσσονται. Και εδώ είναι η πραγματική βάση όλης της κυριαρχίας - η υποταγή των σκλάβων, η απόφασή τους να αποδεχτούν την ασφάλεια της γνωστής μιζέριας και σκλαβιάς, παρά να ρισκάρουν στο άγνωστο της λευτεριάς, η θέλησή τους να αποδεχτούν μια εγγυημένη, αλλά άχρωμη επιβίωση, με αντάλλαγμα την πιθανότητα της αληθινής ζωής, που δεν προσφέρει εγγυήσεις.

Προκειμένου, λοιπόν, να βάλει κανείς ένα τέλος στη σκλαβιά του, να κινηθεί πέρα από τα όρια του απλώς να τα βγάζει πέρα, είναι απαραίτητο να πάρει μια απόφαση να αρνηθεί να υποταχθεί; Είναι απαραίτητο να ξεκινήσει να επανοικειοποιείται τη ζωή του εδώ και τώρα. Ένα τέτοιο σχέδιο αναπόφευκτα τοποθετεί κάποιον σε σύγκρουση με ολόκληρη την κοινωνική τάξη της εργασίας: έτσι, το σχέδιο της επανοικειοποίησης της ύπαρξης κάποιου πρέπει να είναι, επίσης, ένα σχέδιο καταστροφής της εργασίας. Για να διευκρινίσω, όταν λέω «εργασία», δεν εννοώ τη δραστηριότητα, με την οποία κάποιος δημιουργεί τα μέσα της ύπαρξής του (τα οποία ιδανικά δεν θα διαχωρίζονταν ποτέ από την απλή ζωή), αλλά περισσότερο μια κοινωνική σχέση, που μεταμορφώνει αυτήν τη δραστηριότητα σε μια σφαίρα διαχωρισμένη από τη ζωή του και την τοποθετεί στην υπηρεσία της κυριαρχικής τάξης, έτσι που η δραστηριότητα, πράγματι, παύει να έχει οποιαδήποτε απευθείας σχέση με τη δημιουργία της ύπαρξης κάποιου, παρά μόνο τη συντηρεί στο βασίλειο της απλής επιβίωσης (σε οποιοδήποτε επίπεδο κατανάλωσης), μέσα από μια σειρά διαμεσολαβήσεων, μεταξύ των οποίων η ιδιοκτησία, το χρήμα και η εμπορευματική συναλλαγή είναι οι πιο σημαντικές. Αυτός είναι ο κόσμος, που πρέπει να καταστρέψουμε στη διαδικασία επανοικειοποίησης των ζώων μας και η αναγκαιότητα αυτής της καταστροφής

κάνει το σχέδιο της επανοικειοποίησης των ζώων μας ένα με τα σχέδια της εξέγερσης και της κοινωνικής επανάστασης.

Ο Μηχανισμός Ελέγχου: Μια κριτική ματιά στην Τεχνολογία

«Κριτική στην τεχνολογία [...] σημαίνει αντίληψη του γενικού της πλαισίου, βλέποντάς το όχι απλώς ως μια συνάθροιση μηχανισμών, αλλά σαν μια κοινωνική σχέση, ένα σύστημα· σημαίνει κατανόηση ότι ένα τεχνολογικό όργανο αντικατοπτρίζει την κοινωνία, που το παράγει και ότι η εισαγωγή του αλλάζει τις σχέσεις μεταξύ των ατόμων. Κριτική στην τεχνολογία σημαίνει άρνηση της καθυπόταξης της ανθρώπινης δραστηριότητας στο κέρδος.» (από *Στα Μαχαίρια*)

Η τεχνολογία δεν αναπτύσσεται στο κενό, ανεξάρτητα από τις κοινωνικές σχέσεις της τάξης πραγμάτων, στην οποία αναπτύσσεται. Είναι το προϊόν ενός γενικού πλαισίου και έτσι, αναπόφευκτα αντικατοπτρίζει αυτό το πλαίσιο. Έτσι, ο ισχυρισμός ότι η τεχνολογία είναι ουδέτερη δεν έχει καμία βάση. Δεν θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι πιο ουδέτερη σε σχέση με τα άλλα συστήματα, που αναπτύσσονται για να εξασφαλιστεί η αναπαραγωγή της τρέχουσας κοινωνικής τάξης - κυβέρνηση, εμπορευματική ανταλλαγή, γάμος και οικογένεια, ιδιωτική ιδιοκτησία,... Έτσι, μια σοβαρή επαναστατική ανάλυση χρειάζεται κατ' ανάγκη να συμπεριλαμβάνει μια κριτική αξιολόγηση της τεχνολογίας.

Με την τεχνολογία δεν εννοώ απλώς εργαλεία, μηχανές ή ακόμα και «μια συναρμολόγηση μηχανημάτων» ως μεμονωμένες οντότητες, αλλά και ένα ολοκληρωμένο σύστημα τεχνικών, μηχανικού εξοπλισμού, ανθρώπων και υλικών σχεδιασμένων να αναπαράγουν τις κοινωνικές σχέσεις, που παρατείνουν και προάγουν την ύπαρξή του. Προκειμένου να είμαι σαφής εξ' αρχής, δεν λέω ότι η τεχνολογία παράγει κοινωνικές σχέσεις, αλλά μάλλον ότι είναι σχεδιασμένη να τις αναπαράγει, σύμφωνα με τις ανάγκες του κυρίαρχου συστήματος.

Πριν έρθει ο καπιταλισμός να κυριαρχήσει τις κοινωνικές σχέσεις, τα εργαλεία, οι τεχνικές και ακόμα κι ένας αριθμός μηχανών είχαν δημιουργηθεί και εφαρμοστεί για συγκεκριμένες εργασίες. Υπήρχαν ακόμα κάποιες συστηματικές εφαρμογές τεχνικών και μηχανημάτων, που θα μπορούσαν να θεωρηθούν τεχνολογικές υπό την πληρέστερη έννοια της λέξης. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι αυτές οι τελευταίες εφαρμόστηκαν πληρέστερα ακριβώς εκεί που η εξουσία απαιτούσε αυστηρή τάξη - στα μοναστήρια, στα βασανιστήρια της Ιεράς Εξέτασης, στα κάτεργα, στη δημιουργία μνημείων της εξουσίας, στις γραφειοκρατικές, στρατιωτικές και αστυνομικές δομές των ισχυρών αυτοκρατοριών, όπως η δυναστική Κίνα. Αλλά, παρέμειναν σε μεγάλο βαθμό περιφερειακές για την καθημερινή ζωή της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανθρώπων, που είχαν την τάση να χρησιμοποιούν εργαλεία και τεχνικές, που δημιούργησαν οι ίδιοι ως άτομα ή μέσα στη μικρή τους κοινότητα.

Με την άνοδο του καπιταλισμού, η αναγκαιότητα για μεγάλης κλίμακας εξόρυξη και ανάπτυξη πόρων οδήγησε στην αιματηρή και ανελέητη απαλλοτρίωση όλων αυτών, που είχαν μοιραστεί κοινοτικά από τη νεοαναπτυσσόμενη καπιταλιστική άρχουσα τάξη (μια διαδικασία που επεκτάθηκε διεθνώς μέσω της οικοδόμησης των αποικιακών αυτοκρατοριών) και την ανάπτυξη ενός όλο και πιο ολοκληρωμένου τεχνολογικού συστήματος, που επέτρεπε τη μέγιστη αποδοτικότητα στη χρήση των πόρων, συμπεριλαμβανομένης και της εργατικής δύναμης. Οι στόχοι αυτού του συστήματος ήταν η αυξημένη αποδοτικότητα στην εξόρυξη και ανάπτυξη των πόρων και ο αυξημένος έλεγχος των εκμεταλλευομένων.

Οι παλαιότερες εφαρμογές βιομηχανικών τεχνικών εμφανίστηκαν στα εμπορικά και πολεμικά πλοία και στις φυτείες. Οι τελευταίες ήταν, στην πραγματικότητα, ένα νέο σύστημα μεγάλης κλίμακας γεωργίας για το κέρδος, που μπορούσε να αναπτυχθεί εκείνον τον καιρό λόγω της έλλειψης αγροτών στην Ευρώπη -ειδικά στη Βρετανία-, παρέχοντας μια ποσότητα μισθωτών υπηρετών και εγκληματιών καταδικασμένων σε καταναγκαστικά έργα και την ανάπτυξη του αφρικανικού σκλαβοπάζαρου, που ξεσπίτωσε τους ανθρώπους και τους εξανάγκασε σε δουλεία. Η προηγούμενη ήταν, επίσης, βασισμένη κυρίως στον αποκλεισμό των εκμεταλλευόμενων τάξεων - πολλές εκ των οποίων απήχθησαν και εξαναγκάστηκαν σε εργασία στα καράβια. Το βιομηχανικό σύστημα, που επιβλήθηκε σε αυτά τα πλαίσια, δεν βασιζόταν τόσο πολύ σε μια συνάθροιση βιομηχανικών μηχανημάτων, όσο στη μέθοδο του συντονισμού εργασιών, στην οποία οι εργάτες ήταν τα γρανάζια της μηχανής και αν ένας αποτύγχανε να κάνει το κομμάτι του, θα έθετε ολόκληρη τη δομή της εργασίας σε κίνδυνο.

Αλλά, υπήρχαν συγκεκριμένες πτυχές αυτού του συστήματος, που το απειλούσαν. Το σύστημα φυτειών, με τη συγκέντρωση διαφόρων στερημένων ομάδων με διαφορετικές γνώσεις και εμπειρίες, επέτρεψε αλληλεπιδράσεις, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για την παράνομη ένωση και την από κοινού εξέγερση. Ναύτες, που ζούσαν σε δουλικές συνθήκες στα καράβια, αποτέλεσαν επίσης ένα μέσο επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών χωρών, δημιουργώντας ένα είδος διεθνισμού των αποκλεισμένων. Οι καταγραφές παράνομων ενώσεων και ανταρσιών γύρω από τα βόρεια παράλια του Ατλαντικού, στα 1600 και 1700, με τη συμμετοχή όλων των φυλών των αποκλεισμένων, με λίγα στοιχεία ρατσισμού, αποτελούν πηγή έμπνευσης, που ανάγκασε, όμως, τον καπιταλισμό να αναπτύξει περαιτέρω τις τεχνικές του. Ένας συνδυασμός της ρατσιστικής ιδεολογίας και του καταμερισμού της εργασίας χρησιμοποιήθηκε για να σχηματίσει ρωγμές μεταξύ των μαύρων σκλάβων και των μισθωτών υπηρετών ευρωπαϊκής προέλευσης. Επιπλέον, αν και το κεφάλαιο δεν θα μπορούσε ποτέ χωρίς τη μεταφορά των εμπορευμάτων και των πόρων, για οικονομικούς όπως και για κοινωνικούς λόγους, άρχισε να δίνει έμφαση στη μετατροπή των πόρων σε εμπορεύματα προς πώληση σε ευρεία κλίμακα.

Η εξάρτηση από μικρής κλίμακας τεχνίτες για την παραγωγή αγαθών ήταν επικίνδυνη για το κεφάλαιο με διάφορους τρόπους. Οικονομικά, ήταν αργή και αναποτελεσματική και δεν απέφερε αρκετά από τα κέρδη στα χέρια της άρχουσας τάξης. Αλλά, ακόμα σημαντικότερη είναι η σχετική ανεξαρτησία των τεχνιτών, που τους έκανε δύσκολα ελέγξιμους. Καθόριζαν τα δικά τους ωράρια, τη δική τους ταχύτητα εργασίας κ.ο.κ.. Έτσι, το εργοστασιακό σύστημα, που είχε ήδη αποδειχθεί αρκετά αποτελεσματικό σε πλοία και φυτείες, εφαρμόστηκε και για την κατασκευή των εμπορευμάτων.

Έτσι, το βιομηχανικό σύστημα δεν αναπτύχθηκε απλά (ή ακόμα και κυρίως) διότι ήταν ένας πιο αποτελεσματικός τρόπος για την παραγωγή αγαθών. Οι καπιταλιστές δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για την κατασκευή των εμπορευμάτων αυτών. Μάλλον, παράγουν αγαθά απλώς ως ένα απαραίτητο μέρος της διαδικασίας επέκτασης του κεφαλαίου, δημιουργίας κέρδους και διατήρησης του ελέγχου τους πάνω στον πλούτο και την εξουσία. Έτσι, το εργοστασιακό σύστημα -αυτή η ενσωμάτωση τεχνικών, μηχανών, εργαλείων, ανθρώπων και πόρων, που είναι η τεχνολογία όπως τη γνωρίζουμε- αναπτύχθηκε ως ένα μέσο για τον έλεγχο του πιο άστατου/ζωηρού μέρους της παραγωγικής διαδικασίας - του ανθρώπινου εργαζόμενου. Το εργοστάσιο είναι στην πραγματικότητα στημένο σαν ένα τεράστιο μηχάνημα με κάθε τμήμα του -συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπινων-, αναπόσπαστα διασυνδεδεμένο με τα υπόλοιπα. Παρόλο που η τελειοποίηση αυτής της διαδικασίας πραγματοποιήθηκε με την πάροδο του χρόνου, καθώς η ταξική πάλη έδειξε τις αδυναμίες του συστήματος, ο κεντρικός αυτός σκοπός ήταν σύμφυτος με τη βιομηχανική τεχνολογία από την αρχή, επειδή ήταν ο λόγος πίσω από αυτήν. Οι Λουδίτες το αναγνώρισαν τόσο που αυτό ήταν και η πηγή του αγώνα τους.

Αν αναγνωρίσουμε ότι η τεχνολογία, που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του καπιταλισμού, αναπτύχθηκε ακριβώς για να διατηρήσει και να αυξήσει τον έλεγχο της καπιταλιστικής άρχουσας τάξης πάνω στις ζωές μας, δεν είναι καθόλου περίεργο το γεγονός ότι εκείνες οι τεχνολογικές εξελίξεις, που δεν ήταν συγκεκριμένες απαντήσεις για την ταξική πάλη στο χώρο εργασίας, έχουν σημειωθεί πιο συχνά στον τομέα των στρατιωτικών και αστυνομικών τεχνικών. Η επιστήμη της κυβερνητικής και η ηλεκτρονική παρέχουν τα μέσα για συλλογή και αποθήκευση πληροφοριών σε πρωτόγνωρα επίπεδα, επιτρέποντας πολύ μεγαλύτερη επιτήρηση του όλο και πιο εξαθλιωμένου και εν δυνάμει επαναστατικού παγκόσμιου πληθυσμού. Επιτρέπουν, επίσης, την αποκέντρωση της εξουσίας χωρίς καμία απώλεια κυβερνητικού ελέγχου - ο έλεγχος έγκειται ακριβώς στα αναπτυγμένα τεχνολογικά συστήματα. Φυσικά, αυτή η έκταση του ιστού ελέγχου σε όλην την κοινωνική σφαίρα σημαίνει, επίσης, ότι είναι πολύ ευάλωτος. Οι αδύναμοι κρίκοι είναι παντού και οι δημιουργικοί αντάρτες τους βρίσκουν. Αλλά, η αναγκαιότητα για έλεγχο, όσο το δυνατόν πιο ολικό, παρακινεί τους ηγέτες αυτής της τάξης πραγμάτων να αποδεχτούν τους εν λόγω κινδύνους, ελπίζοντας ότι θα είναι σε θέση να διορθώσουν τους αδύναμους κρίκους αρκετά γρήγορα.

Η τεχνολογία, λοιπόν, όπως την ξέρουμε, αυτό το βιομηχανικό σύστημα ενοποιημένων τεχνικών, μηχανημάτων, ανθρώπων και πόρων δεν είναι ουδέτερο. Είναι ένα συγκεκριμένο εργαλείο, που έχει δημιουργηθεί προς συμφέρον της άρχουσας τάξης, που ποτέ δεν είχε σκοπό να χρησιμεύσει για την κάλυψη των αναγκών και των επιθυμιών μας, αλλά να διατηρήσει και να επεκτείνει τον έλεγχο της κυρίαρχης τάξης πραγμάτων. Οι περισσότεροι αναρχικοί αναγνωρίζουν ότι το κράτος, η ιδιωτική ιδιοκτησία, το εμπορευματοκό σύστημα, η πατριαρχική οικογένεια και η οργανωμένη θρησκεία είναι εγγενώς κυριαρχικοί θεσμοί και συστήματα, που πρέπει να καταστραφούν, εάν θέλουμε να δημιουργήσουμε έναν κόσμο, στον οποίο να είμαστε όλοι ελεύθεροι να καθορίζουμε τις ζωές μας κατά την κρίση μας. Έτσι, είναι παράξενο που η ίδια

αντίληψη δεν εφαρμόζεται στο τεχνοβιομηχανικό σύστημα. Ακόμα και σ' αυτήν την εποχή, που τα εργοστάσια δεν παρέχουν χώρο για οποιοδήποτε είδος ατομικής πρωτοβουλίας, όταν οι επικοινωνίες κυριαρχούνται από τεράστια συστήματα και δίκτυα, που είναι προσβάσιμα σε κάθε αστυνομική υπηρεσία και τα οποία καθορίζουν πώς μπορεί κανείς να τα χρησιμοποιήσει, όταν το τεχνολογικό σύστημα στο σύνολό του απαιτεί ανθρώπους κάτι περισσότερο από χέρια και μάτια, συντηρητές και επιθεωρητές ποιοτικού ελέγχου, εξακολουθούν να υπάρχουν αναρχικοί, που ζητούν «την κατάληψη των μέσων παραγωγής». Όμως, το τεχνολογικό σύστημα, που γνωρίζουμε, είναι από μόνο του μέρος των δομών της κυριαρχίας. Δημιουργήθηκε για αποτελεσματικότερο έλεγχο εκείνων που υφίστανται την εκμετάλλευση απ' το κεφάλαιο. Όπως το κράτος, όπως το ίδιο το κεφάλαιο, αυτό το τεχνολογικό σύστημα θα πρέπει να καταστραφεί προκειμένου να πάρουμε πίσω τις ζωές μας. Το τι σημαίνει αυτό, όσον αφορά τα ειδικά εργαλεία και τις τεχνικές, θα καθοριστεί κατά τη διάρκεια του αγώνα μας ενάντια στον κόσμο της κυριαρχίας. Αλλά, ακριβώς για να ανοίξει ο δρόμος στις δυνατότητες για τη δημιουργία αυτού που θέλουμε στην ελευθερία, ο μηχανισμός ελέγχου θα πρέπει να καταστραφεί.

Ιδιοκτησία: Η Περίφραξη του Κεφαλαίου

Ανάμεσα στα πολλά μεγάλα ψέματα, που συντηρούν την κυριαρχία του κεφαλαίου, είναι η ιδέα ότι η ιδιοκτησία είναι ελευθερία. Η ανερχόμενη αστική τάξη έκανε αυτόν τον ισχυρισμό, ενώ κατατεμάχισε τη γη με περιφράξεις όλων των ειδών - φυσικούς φραγμούς, νομικούς φραγμούς, ηθικούς φραγμούς, κοινωνικούς φραγμούς, στρατιωτικούς φραγμούς... ό,τι κρίθηκε αναγκαίο για τον εγκλεισμό του δολοφονημένου πλούτου της γης και τον αποκλεισμό του πλήθους, που ήταν ανεπιθύμητο, εκτός αν αποτελούσε εργατικό δυναμικό.

Όπως τόσα πολλά ψέματα της εξουσίας, αυτό καταφέρνει την εξαπάτηση μέσω ταχυδακτυλουργικών. Τα πλήθη «αποδοσμευμένα» από τη γη τους ήταν ελεύθερα να επιλέξουν ανάμεσα στη λιμοκτονία και το πούλημα του χρόνου των ζώων τους σε όποιον αφέντη θα τον αγόραζε. «Ελεύθερους εργάτες» τους έλεγαν τα αφεντικά τους, διότι σε αντίθεση με τους κινητούς σκλάβους, τα αφεντικά δεν χρειαζόταν σε καμία περίπτωση να αναλάβουν την ευθύνη για τις ζωές τους. Ήταν απλώς η εργατική τους δύναμη, που αγόραζαν τα αφεντικά. Οι ζωές ήταν δικές τους, τους έλεγαν, όμως στην πραγματικότητα είχαν κλαπεί, όταν οι καπιταλιστές-αφεντικά περιφράζανε τη γη και οδήγησαν αυτούς τους «ελεύθερους εργάτες» στην αναζήτηση της επιβίωσης. Αυτή η διαδικασία απαλλοτρίωσης, που επέτρεψε στον καπιταλισμό να αναπτυχθεί, συνεχίζεται στο περιθώριο του σήμερα, αλλά μια άλλη ταχυδακτυλουργία διατηρεί την αστική ψευδαίσθηση στο επίκεντρο.

Η ιδιοκτησία, μας λένε, είναι ένα πράγμα και το ψωνίζουμε με χρήματα. Έτσι, σύμφωνα με το μύθο, η ελευθερία έγκειται στα πράγματα, που μπορούμε να αγοράσουμε και αυξάνεται με τη συσσώρευσή τους. Για την επίτευξη αυτής της ελευθερίας, που δεν είναι ποτέ αρκετά επιτυχημένη, οι άνθρωποι αλυσοδέουν τους εαυτούς τους σε δραστηριότητες, που δεν είναι της επιλογής τους, εγκαταλείποντας κάθε ίχνος πραγματικής επιλογής, προκειμένου να κερδίσουν χρήματα, που υποτίθεται ότι θα τους αγοράσουν την ελευθερία. Και ενώ οι ζωές τους καταναλώνονται προς εξυπηρέτηση σχεδίων, που ποτέ δεν ήταν δικά τους, ξοδεύουν τους μισθούς τους σε παιχνίδια και ψυχαγωγία, σε θεραπείες και φάρμακα, αυτά τα αναισθητικά, που εγγυώνται ότι δεν θα δουν μέσα από το ψέμα.

Η ιδιοκτησία, στην πραγματικότητα, δεν είναι το πράγμα που ανήκει σε κάποιον. Είναι οι φράχτες - οι φράχτες που μας κρατάνε μέσα, οι φράχτες που μας κρατάνε έξω, όλες οι περιφράξεις, μέσω των οποίων μας κλέβουν τις ζωές μας. Έτσι, η ιδιοκτησία είναι, πάνω απ' όλα, ένας περιορισμός, ένα όριο τέτοιου μεγέθους, που να εγγυάται ότι κανένα άτομο δεν θα είναι σε θέση να πραγματώσει πλήρως τον εαυτό της για όσο υπάρχει.

Για να το κατανοήσουμε πλήρως αυτό, θα πρέπει να δούμε την ιδιοκτησία ως μια κοινωνική σχέση μεταξύ πραγμάτων και ανθρώπων, διαμεσολαβημένη από το κράτος και την αγορά. Ο θεσμός της ιδιοκτησίας δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς το κράτος, που συγκεντρώνει εξουσία στους θεσμούς κυριαρχίας. Χωρίς τους νόμους, τα όπλα, τους μπάτσους και τα δικαστήρια, η ιδιοκτησία δεν θα είχε καμία πραγματική βάση, καμία δύναμη να την υποστηρίξει.

Στην πραγματικότητα, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το κράτος από μόνο του είναι η θέσπιση της ιδιοκτησίας. Τι είναι το κράτος, αν όχι ένα δίκτυο θεσμών, μέσω των οποίων διεκδικείται και διατηρείται ο έλεγχος πάνω σε ένα συγκεκριμένο έδαφος και τους πόρους του με τη δύναμη των όπλων; Όλες οι ιδιοκτησίες είναι τελικά κρατικές ιδιοκτησίες, αφού υπάρχουν μόνο με την άδεια και υπό την προστασία του κράτους. Αναλόγως τα επίπεδα πραγματικής ισχύος, αυτή η άδεια και η προστασία μπορεί να ανακληθεί σε οποιοδήποτε χρόνο και για

οποιοδήποτε λόγο και η ιδιοκτησία θα επανέλθει πίσω στο κράτος. Αυτό δεν σημαίνει ότι το κράτος είναι πιο ισχυρό απ' το κεφάλαιο, αλλά μάλλον ότι αυτά τα δύο περιπλέκονται τόσο καλά, ώστε να συνιστούν μια μοναδική κοινωνική τάξη κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Και η ιδιοκτησία είναι ο θεσμός, μέσω του οποίου αυτή η τάξη πραγμάτων εδραιώνει την εξουσία της στην καθημερινή μας ζωή, εξωθώντας μας να δουλεύουμε και να πληρώνουμε προκειμένου να την αναπαράγουμε.

Η ιδιοκτησία, λοιπόν, είναι πράγματι το συρματοπλέγμα, η πινακίδα «Μην Εισέρχεστε», η ετικέτα τιμών, ο μπάτσος και η κάμερα ασφαλείας. Το μήνυμα, που φέρουν όλα αυτά, είναι το ίδιο: κανείς δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει ή να απολαύσει τίποτα χωρίς άδεια και η άδεια πρέπει να χορηγηθεί από το κράτος και να πληρωθεί σε χρήματα κάπου κατά μήκος της γραμμής.

Δεν αποτελεί έκπληξη, λοιπόν, ότι ο κόσμος της ιδιοκτησίας, που κυβερνάται από την αγορά και το κράτος, είναι ένας ξεπεσμένος κόσμος, όπου η στέρηση, η μη ικανοποίηση, διαπερνά την ύπαρξη. Η επιδίωξη της ατομικής πραγμάτωσης, που μπλοκάρει σε κάθε στροφή από έναν ακόμα φράχτη, αντικαθίσταται από τον ομογενοποιητικό, εξατομικευτικό ανταγωνισμό της συσσώρευσης περισσότερων πραγμάτων, επειδή σ' αυτόν τον κόσμο το «άτομο» μετριέται μόνο από την άποψη των πραγμάτων που κατέχει. Και η απάνθρωπη κοινότητα πασχίζει να θάψει τη μοναδικότητα κάτω από ταυτότητες, που βρίσκονται στις βιτρίνες καταστημάτων.

Η επίθεση σε πράγματα, που ανήκουν στους ηγέτες αυτού του κόσμου -θρυμματισμός τζαμαρίας τραπεζών, εμπρησμοί αστυνομικών αυτοκινήτων, ανατίναξη γραφείων ευρέσεως εργασίας και σπασίματα μηχανημάτων-, βεβαίως έχει την αξία της. Αν μη τι άλλο, μπορεί κανείς να πάρει ένα κομμάτι της απόλαυσης και κάποιες δράσεις τέτοιου είδους μπορεί ακόμα και να εμποδίσουν συγκεκριμένα έργα της άρχουσας τάξης. Όμως, τελικά, πρέπει να επιτεθούμε στο *θεσμό* της ιδιοκτησίας, σε κάθε φυσικό, νομικό, ηθικό και κοινωνικό φράχτη. Αυτή η επίθεση ξεκινάει από την επιθυμία, που έχει ο καθένας μας να πάρει πίσω τη ζωή του και να την ορίσει με τους δικούς του όρους. Κάθε στιγμή και κάθε σπιθαμή, που κλέβουμε από αυτήν την κοινωνία της παραγωγής και της κατανάλωσης, αποτελεί ένα όπλο για την εξάπλωση αυτού του αγώνα. Αλλά, όπως έγραψε ένας σύντροφος: «...αυτός ο αγώνας ή είναι διαδεδομένος ή δεν είναι τίποτα. Μόνο όταν η λεηλασία γίνει μια πρακτική ευρείας κλίμακας, όταν το δώρο οπλιστεί ενάντια στην ανταλλακτική αξία, όταν οι σχέσεις δεν διαμεσολαβούνται πια από εμπορεύματα και τα άτομα δίνουν τη δική τους αξία στα πράγματα, μόνο τότε η καταστροφή της αγοράς και του χρήματος -αυτά είναι όλα ένα με την κατεδάφιση του κράτους και κάθε ιεραρχίας- θα έχει γίνει μια πραγματική δυνατότητα» και μαζί μ' αυτήν η καταστροφή της ιδιοκτησίας. Η ατομική εξέγερση ενάντια στον κόσμο της ιδιοκτησίας πρέπει να εξαπλωθεί με μια κοινωνική επανάσταση, που θα γκρεμίσει κάθε φράχτη και θα ανοίξει κάθε πιθανότητα για την ατομική πραγμάτωση.

Θρησκεία: Όταν το Ιερό Φυλακίζει το Θαύμα

Είναι πιθανόν τα ανθρώπινα όντα να είχαν ανέκαθεν επαφές με τον κόσμο γύρω τους και τα ταξίδια της φαντασίας τους, που έχουν προκαλέσει μια εκτεταμένη αίσθηση θαυμασμού, μια εμπειρία του υπέροχου. Κάνοντας έρωτα με τον ωκεανό, καταβροχθίζοντας το παγωμένο με άρωμα μέντας φεγγάρι, πηδώντας προς τα αστέρια σε μια τρέλα, χορεύοντας γοητευτικά - τέτοιες είναι οι πονηρές φαντασιώσεις, που κάνουν τις μηχανιστικές αντιλήψεις του κόσμου να φαίνονται τόσο θλιβερές. Αλλά, δυστυχώς, σε αυτήν την εποχή, το σαράκι της βιομηχανοποίησης με τη ρηχή μηχανιστική λογική του, που πηγάζει από την κοσμοθεωρία των θεματοφυλάκων του κεφαλαίου, έχει καταστρέψει πολλά μυαλά, αποστραγγίζοντας τα κίνητρα του πάθους και το πάθος της δυναμικότητας να δημιουργήσουν τα δικά τους κίνητρα και να βρουν τις δικές τους σημασίες στην εμπειρία και τη δημιουργία του υπέροχου. Τόσοι πολλοί στρέφονται στο ιερό αναζητώντας την έννοια της χαράς και του θαύματος, ξεχνώντας ότι το ιερό το ίδιο είναι η φυλακή του υπέροχου.

Η ιστορία της θρησκείας είναι πραγματικά η ιστορία της ιδιοκτησίας και του κράτους. Αυτοί οι θεσμοί βασίστηκαν όλοι σε απαλλοτριώσεις, που μαζί συνθέτουν την κοινωνική αλλοτρίωση, την αλλοτρίωση των ατόμων από τη δυνατότητά τους να δημιουργήσουν τις ζωές τους με τους δικούς τους όρους. Η ιδιοκτησία απαλλοτριώνει από τα άτομα την πρόσβαση στην υλική αφθονία του κόσμου, τοποθετώντας την στα χέρια των λίγων, που την περιφράζουν και την τιμολογούν. Το κράτος απαλλοτριώνει τη δυνατότητα των ατόμων να δημιουργήσουν τις ζωές και τις σχέσεις τους με τους δικούς τους όρους, τοποθετώντας την στα χέρια λίγων με τη μορφή εξουσίας να ελέγχουν τις ζωές των άλλων, μεταμορφώνοντας τη δραστηριότητά τους σε εργατική δύναμη αναγκαία για την αναπαραγωγή της κοινωνικής τάξης πραγμάτων. Με τον ίδιο τρόπο, η θρησκεία (και

οι συννυφάδες της, η ιδεολογία και η ψυχιατρική) είναι ο θεσμός, που απαλλοτριώνει τη δυνατότητα των ατόμων να μεταφράσουν τις αλληλεπιδράσεις τους με τον κόσμο γύρω τους και μέσα τους, τοποθετώντας την στα χέρια λίγων ειδικών, που φτιάχνουν μεταφράσεις, που εξυπηρετούν τα συμφέροντα της εξουσίας. Οι διαδικασίες, μέσω των οποίων αυτές οι απαλλοτριώσεις έρχονται σε πέρας, δεν είναι πραγματικά διαχωρισμένες, αλλά περισσότερο άρρηκτα συνδεδεμένες, σχηματίζοντας ένα ολοκληρωμένο δίκτυο κυριαρχίας, όμως νομίζω ότι σ' αυτήν την εποχή, που πολλοί αναρχικοί ενδιαφέρονται για τα ιερά, είναι χρήσιμο να εξετάσουμε τη θρησκεία σαν ένα συγκεκριμένο θεσμό κυριαρχίας.

Αν, προς το παρόν, τουλάχιστον στις δυτικού τύπου δημοκρατίες, η σύνδεση μεταξύ της θρησκείας και του κράτους μοιάζει σχετικά αδύναμη, βασιζόμενη τότε στα δογματικά ξεσπάσματα κάποιου Άσκροφτ¹ και τότε στις περιστασιακές ευλογίες από τον πάπα, αρχικώς το κράτος και η θρησκεία ήταν οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Αν οι κυβερνήτες δεν ήταν θεοί ή οι ίδιοι οι αρχιερείς, χειροτονούνταν και πάλι από κάποιο θεό ή τους αρχιερείς, ειδικά καθαγιασμένοι να αντιπροσωπεύουν το Θεό ή τη Θεά στη γη, κυβερνώντας στο όνομά τους. Έτσι, οι νόμοι των κυρίαρχων ήταν οι νόμοι του θεού· τα λόγια τους ο λόγος του θεού. Είναι αλήθεια, τελικά, ότι αναπτύχθηκαν θρησκείες, που διαχώρισαν τους νόμους του θεού από τους νόμους του κράτους. Γενικά, αυτές οι θρησκείες αναπτύχθηκαν ανάμεσα σε λαούς, που υφίσταντο διώξεις και έτσι, ένιωθαν την ανάγκη να επικαλούνται μια δύναμη ανώτερη απ' του κράτους. Έτσι, αυτές οι θρησκείες υποστήριζαν την έννοια της διακυβέρνησης, ενός νόμου που κυριαρχούσε επάνω στα άτομα καθώς και στις επίγειες πολιτείες. Αν, λοιπόν, οι αρχαίοι Εβραίοι μπορούσαν να διαχωρίσουν τους «θείους» από τους «θνητούς» κυβερνήτες και αν οι πρώτοι Χριστιανοί μπορούσαν να πουν «Θα έπρεπε να υπακούμε στο Θεό παρά στους ανθρώπους», αυτές οι δηλώσεις δεν ήταν καλέσματα για εξέγερση, αλλά για υπακοή σε μια ανώτερη αρχή. Η Βίβλος είναι σαφής όταν λέει: «Απόδοτε τα Καίσαρος Καίσαρι» και «Πάσα ψυχή εξουσίας υπερεχούσας υποτασσέσθω. ...αι δε ούσαι εξουσίαι υπό του θεού τεταγμέναι εισίν». Αν η επιλεκτική ανάγνωση τμημάτων των Ιουδαίο-χριστιανικών εδαφίων θα μπορούσαν να εμπνεύσουν την εξέγερση, είναι απίθανο να ήταν η εξέγερση των ατόμων ενάντια σε όλα αυτά, που τους κλέβουν τη ζωή τους. Μάλλον, θα ήταν μια εξέγερση ενάντια σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, με σκοπό την αντικατάστασή της με ένα κράτος βασισμένο στους «νόμους του Θεού».

Αλλά, η θρησκεία είναι κάτι πολύ περισσότερο από την Ιουδαίο-χριστιανική παράδοση. Γι' αυτό, είναι αναγκαίο να εξετάσουμε την ίδια την έννοια του ιερού, την ιδέα που μοιάζει να βρίσκεται στην καρδιά της θρησκείας. Τακτικά, αυτές τις μέρες ακούω ανθρώπους να θρηνούν την απώλεια του ιερού. Δεν μπορώ να βοηθήσω, αλλά να γελάσω. Σ' αυτόν τον κόσμο, όπου βρίθουν τα σύνορα, τα όρια, οι φράχτες, τα συρματοπλέγματα, οι νόμοι και οι περιορισμοί όλων των ειδών, τι υπάρχει, που δεν είναι ιερό· τι υπάρχει, που μπορούμε να αγγίξουμε, να αλληλεπιδράσουμε μαζί του και να απολαύσουμε ελεύθερα; Αλλά, βέβαια, παρεξήγησα. Οι άνθρωποι πράγματι θρηνούν την απώλεια του θαυμασμού, της χαράς, αυτής της επεκτατικής αίσθησης του να καταναλώνουν και να καταναλώνονται από ένα παλλόμενο ζωντανό σύμπαν. Αλλά, αν αυτό είναι που θρηνούν, τότε γιατί μιλάνε για την απώλεια του ιερού, όταν η ίδια η έννοια του ιερού είναι αυτή, που διαχώρισε το θαυμασμό και τη χαρά από τον κόσμο και τα τοποθέτησε σε ένα ξεχωριστό βασίλειο;

Το ιερό ποτέ δεν σήμαινε πραγματικά αυτό που είναι αξιοθαύμαστο ή χαρμόσυνο, που προκαλεί δέος. Σημαίνει αυτό που είναι *καθαγιασμένο*. Η καθαγίαση είναι ακριβώς η διαδικασία του διαχωρισμού ενός πράγματος από τη φυσική ζωή, από την ελεύθερη και ίση διαθεσιμότητα στον καθένα να το χρησιμοποιήσει κατά το δοκούν, προκειμένου να το αφήσει στην άκρη για ένα εξειδικευμένο έργο. Αυτή η διαδικασία ξεκινάει με την άνοδο των ειδικών στη μετάφραση του νοήματος της πραγματικότητας. Αυτοί οι ειδικοί είναι από μόνοι τους καθαγιασμένοι, διαχωρισμένοι από τις αγγαρείες της φυσιολογικής ζωής και ταϊσμένοι από τις θυσίες και τις προσφορές εκείνων, για τους οποίους μεταφράζουν την πραγματικότητα. Φυσικά, η ιδέα ότι μπορεί να υπάρχουν κάποιοι με ειδική σύνδεση με το νόημα της πραγματικότητας υποδηλώνει ότι υπάρχει μόνο ένα νόημα, που είναι καθολικό/παγκόσμιο και έτσι, προϋποθέτει ειδική προσοχή και δυνατότητες για να γίνει αντιληπτό. Άρα, πρώτα σαν σαμάνοι και αργότερα σαν παπάδες, αυτά τα ιερά πρόσωπα απαλλοτριώνουν τη δυνατότητα του ατόμου να φτιάξει το δικό του νόημα. Οι ποιητικές συναντήσεις κάποιου με τον κόσμο

¹ Σ.τ.Μ. για Τζον Άσκροφτ: υπουργός δικαιοσύνης των ΗΠΑ επί προεδρίας Τζορτζ Μπους και τέως γερουσιαστής του Μιζούρι, χαρακτηρίζεται ως «υπερσυντηρητικός δεξιός» μιας και στο παρελθόν έχει ταχθεί κατά των δικαιωμάτων των μαύρων, των γυναικών, των ομοφυλόφιλων και γενικότερα των μειονοτήτων, λομπώντας και κυνηγός του εγκλήματος με πλούσιο βιογραφικό σε αντιτρομοκρατικές καμπάνιες, και υπηρεσίες επιβολής του νόμου μέσω διεθνούς δικηγορικού γραφείου-εταιρείας που παρέχει νομικούς συμβούλους στις μεγαλύτερες πολυεθνικές επιχειρήσεις και τους διευθυντές του κεφαλαίου παγκοσμίως, ανέλαβε την ανόρθωση της οικονομίας και την ακεραιότητα της αγοράς μετά την επίθεση στους Δίδυμους Πύργους το 2001

γίνονται ασήμαντες και τα μέρη, τα πράγματα και τα πλάσματα, που είναι ιδιαίτερα για ένα άτομο, υποβιβάζονται σε απλές ιδιοτροπίες με καμία κοινωνική σημαντικότητα. Αντικαθίστανται από τους άγιους τόπους, τα ιερά πράγματα και ιδρύματα, που καθορίζονται από τον παπά, στη συνέχεια κρατούνται μακριά από το βλάσφημο λαουτζικό και παρουσιάζονται με την κατάλληλη διαμεσολάβηση της ιεροτελεστίας για την εξασφάλιση ότι τα μυαλά στο ποίμνιο θα παραμείνουν θολωμένα, έτσι ώστε να μη δουν την πραγματική κοινοτοπία του ιερού.

Είναι ακριβώς η φύση του ιερού ως *διαχωρισμός*, που γεννά τους θεούς. Με μια προσεκτική παρατήρηση, τι είναι ο θεός, αν όχι το σύμβολο της άστοχης ανθρώπινης δυνατότητας αυτοδιάθεσης, αυτενέργειας και δημιουργίας της ζωής και του νοήματος κάποιου με τους δικούς του όρους; Και η θρησκεία, με τη δημιουργία θεών, στην πραγματικότητα υπηρετεί την άρχουσα τάξη με έναν πιο ουσιαστικό τρόπο. Τυφλώνει τους εκμεταλλευόμενους, για να μη δουν τον πραγματικό λόγο, που είναι διαχωρισμένοι από τη δυνατότητά τους να ορίζουν την ύπαρξή τους. Δεν είναι ζήτημα απαλλοτρίωσης και κοινωνικής αλλοτρίωσης, αλλά θέμα ενός διαχωρισμού, που είναι έμφυτος στη φύση των πραγμάτων. Όλη η εξουσία έγκειται στους θεούς και το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να αποδεχτούμε τη βούλησή τους, πασχίζοντας να τους ευχαριστούμε όσο καλύτερα μπορούμε. Οτιδήποτε άλλο είναι ύβρις. Έτσι, η πραγματική απαλλοτρίωση των δυνατοτήτων των ανθρώπων να δημιουργήσουν τις ζωές τους εξαφανίζεται πίσω από μια θεϊκά αποφασισμένη μοίρα, που δεν καταπολεμάται. Και αφού το κράτος αντιπροσωπεύει τη θέληση του Κυρίου στη γη, ούτε αυτό καταπολεμάται, αλλά πρέπει απλώς να γίνει ανεκτό. Η μόνη σύνδεση, που μπορεί να γίνει με αυτήν την ιερή εξουσία, είναι αυτή που προσφέρεται από τη διαμεσολάβηση της θρησκευτικής τελετουργίας, μια «σύνδεση» που, στην πραγματικότητα, εγγυάται τη συνέχιση του διαχωρισμού σε κάθε πρακτικό επίπεδο. Το τέλος αυτού του διαχωρισμού θα ήταν το τέλος του ιερού και της θρησκείας.

Απαξ κι αναγνωρίσουμε ότι η καθαγίαση -δηλαδή ο διαχωρισμός- είναι που καθορίζει το ιερό, γίνεται ξεκάθαρο γιατί η εξουσία, η ιδιοκτησία και όλοι οι θεσμοί της κυριαρχίας είναι *ιεροί*. Είναι όλα εκείνα, η κοινωνική μορφή διαχωρισμού, η καθαγίαση των δυνατοτήτων και του πλούτου, που ήταν κάποτε προσβάσιμα σε όλους μας για μια εξειδικευμένη χρήση, έτσι που τώρα να μη μπορούμε να τα προσεγγίσουμε, παρά μόνο μέσω των κατάλληλων τελετών, που συντηρούν το διαχωρισμό. Άρα, λοιπόν, είναι απόλυτα ακριβές με την κυριολεκτική έννοια να μιλάμε για την ιδιοκτησία σαν ιερό και για τα εμπορεύματα σαν είδωλα. Ο καπιταλισμός είναι κατά βάθος θρησκευτικός.

Η ιστορία της Δυτικής θρησκείας δεν αποδέχτηκε απλά το ιερό και το θεό (δεν έχω αρκετές γνώσεις για μη-Δυτικές θρησκείες, που να συνηγορούν υπέρ αυτής της άποψης). Κατά το μεσαίωνα και πέρα, υπήρξαν αιρετικά κινήματα, που πήγαν τόσο μακριά μέχρι και στην αμφισβήτηση του ίδιου του θεού και του ιερού. Εκφραζόμενα με τη γλώσσα της εποχής τους, αυτά τα κινήματα -τα Ελεύθερα Πνεύματα, οι Αδαμιστές, οι Προτεστάντες και πολλοί άλλοι- αρνήθηκαν το διαχωρισμό, που προσδιόριζε την ιερότητα, ισχυρίστηκαν τη θεϊκότητα των εαυτών τους και τοιουτοτρόπως επανοικειοποιήθηκαν την αυτοδιάθεση και την αυτενέργειά τους, για να δημιουργήσουν τις ζωές τους. Αυτό, βέβαια, τους κατέταξε στους αλλόκοτους με την κοινωνία γύρω τους, την κοινωνία του κράτους, της οικονομίας και της θρησκείας.

Όσο ο καπιταλισμός άρχισε να αναδύεται στο δυτικό κόσμο και να εξαπλώνεται μέσω του αποικιακού ιμπεριαλισμού, αναδυόταν, επίσης, ένα κίνημα εξέγερσης ενάντια σε αυτήν τη διαδικασία. Μακριά από ένα κίνημα για επιστροφή σε ένα φαντασιακό ειδυλλιακό παρελθόν, κουβαλούσε μέσα του τους σπόρους της αναρχίας και του αληθινού κομμουνισμού. Αυτή η επαναστατική φύτρα είναι πιθανό να πυροδοτήθηκε από τις αλληλεπιδράσεις των ανθρώπων από πολλά διαφορετικά πολιτιστικά υπόβαθρα, που βίωναν τον αποκλεισμό με διαφορετικούς τρόπους - οι φτωχοί της Ευρώπης, των οποίων τα εδάφη «περιφράχτηκαν» (μήπως να πούμε καθαγιάστηκαν, που παραδόξως μοιάζει συνώνυμο με το κλάπηκαν;), εξωθώντας τους στους δρόμους και στα πελάγη, οι Αφρικανοί αρπάχτηκαν από τις πατρίδες τους, χωρίστηκαν από τις οικογένειες και τις κουλτούρες τους και εξαναγκάστηκαν σε σκλαβιά και οι ιθαγενείς, που ήταν ήδη στις χώρες που αποικειοποιήθηκαν, βρέθηκαν αποκλεισμένοι και συχνά σφαγμένοι. Οι εξεγέρσεις γύρω από τα παράλια του Ατλαντικού (στην Ευρώπη, την Αφρική, την Αμερική) δεν ήταν σπάνιες στα 1600 και αρχές 1700 και συνήθως, περιελάμβαναν ισότιμη συνεργασία μεταξύ όλων αυτών των ομάδων των αποκλεισμένων και των εκμεταλλευομένων.

Αλλά, στο μυαλό μου, μια από τις βασικές αδυναμίες αυτού του κινήματος εξέγερσης είναι ότι ποτέ δεν φάνηκε να απελευθερώνει εντελώς τον εαυτό του από τη θρησκευτική αντίληψη του κόσμου. Ενώ η καπιταλιστική τάξη απαλλοτρίωνε όλο και περισσότερες όψεις του κόσμου και της ζωής από τα χέρια των

ατόμων, προορίζοντάς τες για τις δικές της χρήσεις και κάνοντάς τες προσβάσιμες μόνο μέσω της κατάλληλης διαμεσολάβησης της μισθωτής εργασίας και της εμπορευματικής συναλλαγής, οι εξεγερμένοι, ως επί το πλείστον, δεν μπορούσαν να κάνουν το τελευταίο βήμα της απόλυτης εξέγερσης εναντίον του ιερού. Άρα, απλώς αντέταξαν τη μία αντίληψη του ιερού στην άλλη, τη μία ηθική στην άλλη, αφήνοντας έτσι χώρο στην κοινωνική αλλοτρίωση. Αυτό είναι που έκανε δυνατή την ανάκαμψη, από αυτήν την εξέγερση, της δημοκρατίας, του ανθρώπινου καπιταλισμού ή σοσιαλισμού, στα οποία «ο λαός», «η κοινωνία» και «το ανθρώπινο γένος» παίζουν το ρόλο του θεού.

Η θρησκεία, η ιδιοκτησία, το κράτος και όλοι οι άλλοι θεσμοί της κυριαρχίας βασίζονται στους φονταμενταλιστικούς διαχωρισμούς, που προκαλούν την κοινωνική αλλοτρίωση. Ως τέτοιοι, συγκροτούν το ιερό. Αν θέλουμε να είμαστε ξανά σε θέση να αδράξουμε το υπέροχο ως δικό μας, να βιώσουμε το θαυμασμό και τη χαρά απευθείας κατά την άποψή μας, δημιουργώντας τα όπως εμείς θέλουμε, τότε πρέπει να επιτεθούμε στο ιερό σε όλες του τις μορφές. Πρέπει να βεβηλώσουμε την ιερότητα της ιδιοκτησίας και της εξουσίας, των ιδεολογιών και των θεσμών, όλων των θεών, των ναών και των ειδώλων, όποια κι αν είναι η βάση τους. Μόνο με αυτόν τον τρόπο, μπορούμε να βιώσουμε όλους τους εσωτερικούς και εξωτερικούς κόσμους ως δικούς μας, στη βάση της μόνης ισότητας, που μπορεί να μας ενδιαφέρει, την ίση αναγνώριση αυτού που είναι αξιοθαύμαστο στη μοναδικότητα του καθενός από εμάς. Μόνο με αυτόν τον τρόπο, μπορούμε να βιώσουμε και να δημιουργήσουμε το υπέροχο σε όλη του την ομορφιά και το θαύμα.

Μια Οικογενειακή Υπόθεση

Στον αγώνα για την επανοικειοποίηση των ζώων μας, είναι απαραίτητο να αμφισβητήσουμε κάθε θεσμό, ακόμα κι εκείνους, που φτάνουν στις πιο ενδόμυχες πτυχές της ζωής μας. Όντως, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να προκαλέσουμε αυτούς τους θεσμούς, διότι η εγγύτητά τους με εμάς, η οικειότητά τους, μπορεί να τους κάνει να μη φαίνονται καν σαν θεσμοί, παρά σαν τις πιο φυσικές σχέσεις. Και τότε, μπορούν να δουλέψουν τα δόλια τερτίπια τους και να κάνουν την ίδια την κυριαρχία να φαίνεται φυσιολογική.

Οι οικογενειακές σχέσεις θεωρούνται παραχωρημένες, ακόμα και απ' τους περισσότερους αναρχικούς. Είναι ακριβώς η οικειότητα αυτών των σχέσεων, που τις κάνει να φαίνονται τόσο φυσικές. Κι όμως, η οικογένεια, όπως την ξέρουμε -η πυρηνική οικογένεια, αυτή η ιδανική μονάδα για εμπορευματική κατανάλωση-, υπάρχει μόλις λίγο παραπάνω από μισό αιώνα και είναι ήδη σε κατάσταση αποσύνθεσης. Και παλαιότερες μορφές οικογενειακών σχέσεων μοιάζουν να αντικατοπτρίζουν τις απαιτήσεις οικονομικής αναγκαιότητας ή κοινωνικής συνοχής, παρά οποιαδήποτε φυσική κλίση.

Ο θεσμός της οικογένειας πάει χέρι-χέρι με το θεσμό του γάμου. Αν στις ακρατικές κοινωνίες ο γάμος έτεινε να είναι ένας πολύ χαλαρός δεσμός, που στόχευε κυρίως στη διατήρηση ορισμένων ειδών σχέσεων συγγένειας, με την εμφάνιση του κράτους και της ιδιοκτησίας, έγινε μια πολύ πιο σφιχτή σχέση, στην πραγματικότητα μια σχέση κυριότητας. Πιο συγκεκριμένα, ο γάμος έγινε εκείνος ο θεσμός, στον οποίο ο πατέρας αναγνωριζόταν ως ο κάτοχος της οικογένειας, έδινε την κόρη του σ' έναν άλλον άντρα, ο οποίος στη συνέχεια, σαν σύζυγος, γινόταν ο νέος κάτοχός της. Έτσι, η οικογένεια είναι η έδρα της κυριαρχίας στις γυναίκες, που από εκεί απλώνεται σε όλην την κοινωνία.

Μέσα στην οικογένεια, όμως, υπάρχει μια περαιτέρω ιεραρχία. Ο κεντρικός προορισμός της οικογένειας είναι η αναπαραγωγή της κοινωνίας και αυτό προϋποθέτει την αναπαραγωγή των ανθρώπινων όντων. Έτσι, η σύζυγος αναμένεται να φέρει τα παιδιά, και τα παιδιά, αν και ακόμα ανήκουν στον άντρα, βρίσκονται υπό την άμεση εποπτεία της μητέρας τους. Γι' αυτό, πολλοί από εμάς, που μεγαλώνουμε σε οικογένειες, στις οποίες οι λεγόμενοι «παραδοσιακοί» ρόλοι των δύο φύλων έγιναν δεκτοί, στην πραγματικότητα, βιώσαμε τις μητέρες μας σαν την πρώτη εξουσία, που μας κυριάρχησε. Ο μπαμπάς ήταν μια απόμακρη φιγούρα, που δούλευε τις 60 με 70 ώρες την εβδομάδα (παρόλη την υποτιθέμενη εργασιακή νίκη της 40ωρης εργασίας τη βδομάδα), για να παρέχει στην οικογένεια όλα τα πράγματα, που αξιώνει η κοινωνία ως απαραίτητα για την ευζωία. Η μαμά μάς μάλωνε, μάς έδερνε, μάς περιόριζε, πάσχιζε να καθορίσει τις ζωές μας - σαν τον διευθυντή στον χώρο εργασίας, που είναι το καθημερινό πρόσωπο του αφεντικού, ενώ ο κάτοχος παραμένει σχεδόν άορατος.

Άρα, ο πραγματικός κοινωνικός σκοπός της οικογένειας είναι η αναπαραγωγή των ανθρώπινων όντων. Αυτό δεν σημαίνει απλώς την τεκνοποίηση, αλλά επίσης τη μετατροπή αυτής της ανθρώπινης πρώτης ύλης σε ένα πλάσμα χρήσιμο για την κοινωνία - έναν αφοσιωμένο υπήκοο, έναν καλό πολίτη, έναν εργατικό εργαζόμενο,

έναν άπληστο καταναλωτή. Έτσι, από τη στιγμή της γέννησης, είναι απαραίτητο η μητέρα και ο πατέρας να αρχίσουν να εκπαιδεύουν το παιδί. Σ' αυτό το επίπεδο, μπορούμε να κατανοήσουμε το άμεσο επιφώνημα: «Είναι αγόρι!» «Είναι κορίτσι!». Το φύλο είναι ο ένας κοινωνικός ρόλος, που μπορεί να αξιολογηθεί από τη βιολογία στη γέννηση και γι' αυτό, είναι ο πρώτος που επιβάλλεται μέσω μιας ποικιλίας συμβόλων - χρώματα στους τοίχους του βρεφοκομείου και στις κουβέρτες, είδη ρούχων, παιχνίδια που προσφέρονται, οι κατηγορίες αθλημάτων που ενθαρρύνονται κ.ο.κ.

Αλλά, αυτό συμβαίνει σε συνδυασμό και με μια έμφαση στην παιδικότητα. Αντί να ενθαρρύνεται η ανεξαρτησία, η αυτοπεποίθηση και η δυνατότητα να παίρνουν τις αποφάσεις τους και να αυτενεργούν, τα παιδιά ενθαρρύνονται να ενεργούν σαν αφελή, ανόητα, στερούμενα την ικανότητα να κρίνουν και να δράσουν συνετά. Όλο αυτό, που θεωρείται «χαριτωμένο» και «χαριτωμενιά», υποτίθεται ότι είναι το κύριο γνώρισμα των παιδιών. Παρόλο που τα περισσότερα παιδιά, στην πραγματικότητα, χρησιμοποιούν τη «χαριτωμενιά» αρκετά έξυπνα ως τρόπο για να ξεφεύγουν απ' τις απαιτήσεις των μεγάλων, η κοινωνική ενίσχυση αυτού του χαρακτηριστικού υποστηρίζει και επεκτείνει, παρ' όλα αυτά, την ανικανότητα και την εξάρτηση αρκετά, ώστε οι κοινωνικές ρήτρες να ριζώσουν, η δουλοπρέπεια να γίνει μια συνήθεια. Σε αυτό το σημείο, η «χαριτωμενιά» αρχίζει να γίνεται αποκαρδιωτική και περιπαικτική όπως η παιδικότητα.

Από τη στιγμή που η φυσιολογική σχέση μεταξύ ενός γονιού και του παιδιού τους είναι μια σχέση *κυριότητας* και επομένως, κυριαρχίας και η υποταγής στο πιο οικείο επίπεδο, τα τεχνάσματα, μέσω των οποίων τα παιδιά επιβιώνουν, καταλήγουν να γίνονται οι συνήθεις μέθοδοι, που χρησιμοποιούν στην αλληλεπίδραση με τον κόσμο, ένα δίκτυο μηχανισμών άμυνας, στο οποίο ο Βίλχελμ Ράιχ έχει αναφερθεί ως θωράκιση χαρακτήρα. Αυτή μπορεί, όντως, να είναι η πιο φοβερή πτυχή της οικογένειας - η οριοθέτησή της και *οι δικές μας απόπειρες να υπερασπιστούμε τους εαυτούς μας εναντίον της* μπορούν να μας σημαδέψουν για μια ζωή.

Πράγματι, οι φόβοι, οι φοβίες και οι άμυνες, που έχουν ενσταλαχτεί μέσα μας από την εξουσία της οικογένειας, τείνουν να ενεργοποιούν την αναπαραγωγή της οικογενειακής δομής. Οι τρόποι, μέσω των οποίων οι γονείς ενισχύουν και επεκτείνουν την αδυναμία των παιδιών, εγγυώνται ότι οι επιθυμίες τους θα παραμείνουν πέρα από την εμβέλειά τους και υπό τον έλεγχο των γονέων - δηλαδή, της εξουσίας. Αυτό ισχύει ακόμα και με γονείς, που «κακομαθαίνουν» τα παιδιά τους, αφού αυτή η αλλοίωση παίρνει γενικά τη μορφή της διοχέτευσης των επιθυμιών του παιδιού στην εμπορευματική κατανάλωση. Αδύναμα να πραγματώσουν τις επιθυμίες τους, τα παιδιά γρήγορα μαθαίνουν να περιμένουν τη στέρηση και να γλείφουν κώλους, με την ελπίδα να αποκτήσουν λίγο από αυτό που θέλουν. Έτσι, η οικονομική ιδεολογία της εργασίας και της εμπορευματικής κατανάλωσης ριζώνει μέσα μας από τις σχέσεις που μας επιβάλλονται στην παιδική ηλικία. Όταν φτάνουμε στην εφηβική ηλικία και οι σεξουαλικές μας ορμές εστιάζονται περισσότερο, η στέρηση, που έχουμε διδαχτεί να προσδοκούμε, μας κάνει εύκολα να οδηγούμαστε σε οικονομικές αντιλήψεις του έρωτα και του σεξ. Όταν θα μπούμε σε μια σχέση, θα έχουμε την τάση να τη βλέπουμε σα μια σχέση κυριότητας, συχνά ενισχυμένη με κάποια συμβολική ένδειξη. Εκείνοι, που δεν οικονομτρούν επαρκώς τις σεξουαλικές τους ορμές, στιγματίζονται, ιδιαίτερα αν είναι κορίτσια. Προσκολλούμαστε σε σχέσεις με μια απελπισία, που αντικατοπτρίζει την πολύ πραγματική σπανιότητα του έρωτα και της ηδονής σ' αυτόν τον κόσμο. Και εκείνοι, που έχουν διδαχτεί τόσο καλά ότι είναι ανίκανοι να πραγματώσουν στ' αλήθεια τις επιθυμίες τους, τελικά δέχονται ότι αν δεν μπορούν να κατέχουν, ή ακόμα και να *αναγνωρίσουν* όντως, τις επιθυμίες τους, τουλάχιστον μπορούν να οριοθετήσουν τις επιθυμίες κάποιου άλλου, ο οποίος με τη σειρά του οριοθετεί τις δικές τους. Είναι ακίνδυνο. Είναι ασφαλές. Και είναι ελεεινό. Είναι *το ζεύγος*, ο προάγγελος της οικογένειας.

Ο απεγνωσμένος φόβος της έλλειψης του έρωτα, κατ' αυτόν τον τρόπο, αναπαράγει τις συνθήκες, που διατηρούν αυτήν τη σπανιότητα. Η απόπειρα εξερεύνησης και πειραματισμού σε οδούς του έρωτα, που ξεφεύγουν από τη θεσμοθέτηση της αγάπης και της επιθυμίας στο ζευγάρι, στην οικογένεια, στο γάμο προσκρούουν διαρκώς στην οικονομτρική άποψη του έρωτα. Αυτό δεν θα έπρεπε να προκαλεί καμία έκπληξη, καθώς αυτή είναι η ενδεδειγμένη μορφή του έρωτα σε μια κοινωνία, που κυριαρχείται από την οικονομία.

Ωστόσο, η οικονομική χρησιμότητα της οικογένειας εκθέτει, επίσης, τη φτώχεια της. Στις προβιομηχανικές κοινωνίες (και σε κάποιο βαθμό στις βιομηχανικές κοινωνίες πριν την εμφάνιση του καταναλωτισμού), η οικονομική πραγματικότητα της οικογένειας βασιζόταν κυρίως στη χρησιμότητα κάθε μέλους της οικογένειας να φέρει σε πέρας ουσιαστικά καθήκοντα για την επιβίωση της οικογένειας. Έτσι, η ενότητα της οικογένειας εξυπηρετούσε έναν σκοπό σε σχέση με τις βασικές ανάγκες και είχε την τάση να επεκτείνεται πέρα από την πυρηνική οικογενειακή μονάδα. Αλλά, στη Δύση, με την εμφάνιση του καταναλωτισμού μετά το Β'

Παγκόσμιο Πόλεμο, ο οικονομικός ρόλος της οικογένειας άλλαξε. Ο προορισμός της τώρα ήταν να αναπαράγει καταναλωτές, που αντιπροσωπεύουν τα διάφορα αγοραστικά κοινά. Έτσι, η οικογένεια έγινε το εργοστάσιο παραγωγής σπιτονοικοκυρών, εφήβων, σχολιαρόπαιδων, όλων των όντων, των οποίων οι ικανότητες να πραγματώσουν την επιθυμία τους είχαν καταστραφεί, έτσι ώστε να μπορούν διοχετευτούν στην εμπορευματική κατανάλωση. Η οικογένεια παραμένει απαραίτητη ως το μέσο αναπαραγωγής αυτών των ρόλων ανάμεσα στα ανθρώπινα άτομα, αλλά αφού η οικογένεια από μόνη της δεν είναι πια το καθοριστικό όριο της φτωχοποιημένης επιθυμίας -αυτόν το ρόλο έπαιζε τώρα το εμπόρευμα-, δεν έχει μείνει καμία πραγματική βάση για οικογενειακή συνοχή. Έτσι, βλέπουμε την υπάρχουσα φρίκη της διάλυσης της οικογένειας χωρίς την καταστροφή της. Και λίγοι άνθρωποι είναι σε θέση να συλλάβουν μια πλήρη ζωή, που να περιλαμβάνει οικειότητα και αγάπη χωρίς αυτήν.

Αν θέλουμε στ' αλήθεια να πάρουμε πίσω τις ζωές μας στην ολότητά τους, αν θέλουμε όντως να απελευθερώσουμε τις επιθυμίες μας από τις αλυσίδες του φόβου και του εμπορεύματος, θα πρέπει να αγωνιστούμε για την κατανόηση όλων όσων μάς έχουν αλυσοδέσει και θα πρέπει να αναλάβουμε δράση για να τους επιτεθούμε και να τα καταστρέψουμε. Έτσι, επιτιθέμενοι στους θεσμούς που μας σκλαβώνουν, δεν μπορούμε να ξεχάσουμε την επίθεση στην πιο ενδόμυχη πηγή της σκλαβιάς μας, την οικογένεια.

Γιατί Ζούμε Όλοι σε μια Φυλακή; Φυλακή, Νόμος και Κοινωνικός Έλεγχος

Υπάρχει ένα μέρος σ' αυτήν την κοινωνία, όπου βρίσκεται κανείς διαρκώς υπό επιτήρηση, όπου κάθε κίνηση παρακολουθείται και ελέγχεται, όπου ο καθένας είναι ύποπτος εκτός από την αστυνομία και τα αφεντικά της, όπου όλοι υποτίθεται πως είναι εγκληματίες. Μιλώ, φυσικά, για τη φυλακή...

Αλλά, με ένα διαρκώς επιταχυνόμενο ρυθμό, αυτή η περιγραφή ταιριάζει σε όλο και περισσότερους δημόσιους χώρους. Τα εμπορικά κέντρα και οι επιχειρηματικές περιοχές των μεγαλουπόλεων βρίσκονται υπό βιντεο-επιτήρηση. Ένοπλοι φρουροί περιπολούν τα σχολεία, τις βιβλιοθήκες, τα νοσοκομεία και τα μουσεία. Υπόκειται κανείς ψαχήτρια σε αεροδρόμια και στάσεις λεωφορείων. Ελικόπτερα της αστυνομίας πετάνε πάνω απ' τις πόλεις, ακόμα και πάνω απ' τα δάση προς αναζήτηση του εγκλήματος. Η μεθοδολογία της φυλάκισης, που είναι ένα με τη μεθοδολογία της αστυνομίας, επιβάλλεται σταδιακά σε ολόκληρο το κοινωνικό πεδίο.

Αυτή η διαδικασία επιβάλλεται μέσω του φόβου και οι αρχές τη δικαιολογούν σε εμάς με όρους ανάγκης (δικής μας) για προστασία - από εγκληματίες, από τρομοκράτες, από ναρκωτικά και βία. Αλλά, ποιοί είναι αυτοί οι εγκληματίες και οι τρομοκράτες, που είναι τα τέρατα, που μας απειλούν κάθε στιγμή της γεμάτης φόβο ζωής μας; Μια προσεκτική θεώρηση της στιγμής είναι αρκετή για να απαντήσει σε αυτό το ερώτημα. Στα μάτια των κυρίαρχων αυτού του κόσμου, *εμείς* είμαστε οι εγκληματίες και οι τρομοκράτες, *εμείς* είμαστε τα τέρατα - τουλάχιστον, δυνητικά. Άλλωστε, *εμείς* είμαστε αυτοί, που αστυνομεύουν και παρακολουθούν. *Εμείς* είμαστε αυτοί, που παρακολουθούνται στις βιντεοκάμερες και ερευνώνται στις στάσεις λεωφορείων. Μπορεί μόνο να αναρωτηθεί κανείς αν οφείλεται στο ότι είναι τόσο *κραυγαλέα* προφανές που οι άνθρωποι δεν το βλέπουν.

Το κράτος του φόβου είναι τέτοιο, που ακόμα και η κοινωνική τάξη εκλιπαρεί για τη βοήθειά μας στην αστυνόμευσή μας. Οι γονείς καταχωρούν τα δακτυλικά αποτυπώματα των νηπίων σε αστυνομικές υπηρεσίες, που είναι συνδεδεμένες με το FBI (Ομοσπονδιακό Γραφείο Ερευνών των ΗΠΑ). Μια εταιρεία με έδρα τη Φλόριντα, που ονομάζεται Εφαρμοσμένες Ψηφιακές Λύσεις (ADS), έχει δημιουργήσει το «Veri-Chip» (Τσιπ Επαλήθευσης, γνωστό και ως «Ψηφιακός Άγγελος»), που μπορεί να αποθηκεύσει προσωπικές, ιατρικές και άλλες πληροφορίες και είναι προορισμένο για εμφύτευση κάτω από το δέρμα. Η ιδέα τους είναι να προωθήσουν την εθελοντική χρήση από τους ανθρώπους, βεβαίως, *για την προστασία τους*. Μπορεί σύντομα να συνδεθεί με το Δορυφόρο του Παγκόσμιου Συστήματος Εντοπισμού Θέσης (GPS), έτσι ώστε οποιοσδήποτε με το εμφύτευμα να μπορούσε να παρακολουθείται σταθερά.² Επιπλέον, υπάρχουν δεκάδες προγράμματα, που ενθαρρύνουν τη ρουφιανιά - ένας παράγοντας, που επίσης θυμίζει τις φυλακές, όπου οι αρχές αναζητούν και επιβραβεύουν τους ρουφιάνους. Φυσικά, άλλοι κρατούμενοι έχουν μια αρκετά διαφορετική στάση απέναντι σ' αυτά τα αποβράσματα.

² Υπάρχει μια τεχνολογική συσκευή αυτή τη στιγμή που χρησιμοποιείται ευρέως και μπορεί επίσης να βοηθήσει την αστυνομία να ανιχνεύσει κάποιον. Μιλώ για το κινητό τηλέφωνο. Παρόλο που φαινομενικά δεν μπορεί να οδηγήσει την αστυνομία κατευθείαν σε ένα άτομο, με τη σωστή τεχνολογία μπορούν να ανακαλύψουν τα περίχωρα της γειτονιάς κάποιου. Αυτό βοήθησε τους μπάτσους να κάνουν μια σύλληψη στο Σαιντ Λούις τον περασμένο Νοέμβριο.

Όμως, όλα αυτά είναι μια αμιγώς περιγραφική εικόνα της κοινωνικής φυλακής, που χτίζεται γύρω μας. Μια πραγματική αντίληψη αυτής της κατάστασης, που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για να πολεμήσουμε αυτήν τη διαδικασία, απαιτεί μια βαθύτερη ανάλυση. Στην πραγματικότητα, η φυλακή και η αστυνόμευση εδράζεται στην ιδέα ότι υπάρχουν εγκλήματα και αυτή η ιδέα στηρίζεται στον νόμο. Ο νόμος απεικονίζεται ως μια αντικειμενική πραγματικότητα, απ' την οποία οι δραστηριότητες των πολιτών ενός κράτους μπορούν να κριθούν. Ο νόμος, στην πραγματικότητα, δημιουργεί ένα είδος ισότητας. Ο Ανατόλ Φρανς το εξέφρασε αυτό ειρωνικά, επισημαίνοντας ότι ενώπιον του νόμου, τόσο οι ζητιάνοι όσο και οι βασιλιάδες απαγορευόταν να κλέβουν ψωμί και να κοιμούνται κάτω από γέφυρες. Από αυτό, γίνεται ξεκάθαρο ότι ενώπιον του νόμου όλοι γινόμαστε ίσοι, απλά επειδή όλοι γινόμαστε *μηδενικά*, μη-οντότητες χωρίς ατομικά συναισθήματα, σχέσεις, επιθυμίες και ανάγκες.

Το αντικείμενο του νόμου είναι να ρυθμίζει την κοινωνία. Η αναγκαιότητα της ρύθμισης μιας κοινωνίας συνεπάγεται ότι δεν καλύπτει τις ανάγκες και δεν εκπληρώνει τις επιθυμίες του καθενός μέσα της. Μάλλον, υπάρχει σαν επιβολή εκείνων, που τον φτιάχνουν σε ένα μεγαλύτερο τμήμα. Φυσικά, μια τέτοια κατάσταση θα μπορούσε να υπάρξει μόνο εκεί, όπου υπάρχει η *ανισότητα* της πιο σημαντικής κατηγορίας - η ανισότητα της πρόσβασης στα μέσα, που χρειάζεται κανείς για να φτιάξει τη ζωή του με τους δικούς του όρους. Για εκείνους, που έχουν το πάνω χέρι, αυτό το κράτος κοινωνικής ανισότητας έχει τη διπλή ονομασία της ιδιοκτησίας και της εξουσίας. Για εκείνους, που είναι στον πάτο, το όνομά του είναι φτώχεια και υποταγή. Ο νόμος είναι το ψέμα, που μεταμορφώνει αυτήν την ανισότητα σε ισότητα, που εξυπηρετεί τους αφέντες της κοινωνίας.

Σε μια κατάσταση, στην οποία όλοι θα είχαν πλήρη και ίση πρόσβαση σε όλα όσα χρειάζονται για να εκπληρώσουν τους εαυτούς τους και να φτιάξουν τις ζωές τους με τους δικούς τους όρους, ένας πλούτος ατομικών διαφορών θα ανθούσε. Μια τεράστια ποικιλία ονείρων και επιθυμιών θα εξέφραζε τους εαυτούς τους, δημιουργώντας ένα φαινομενικά *αχανές φάσμα* από πάθη, αγάπες και μίσση, συγκρούσεις και συγγένειες. Αυτή η ισότητα, στην οποία ούτε η ιδιοκτησία ούτε η εξουσία δεν θα υπήρχαν, θα εξέφραζε κατ' αυτόν τον τρόπο την τρομαχτική και όμορφη μη-ιεραρχική ανισότητα της ατομικότητας/προσωπικότητας.

Εν αντιθέσει, εκεί, που υπάρχει η ανισότητα πρόσβασης στα μέσα για τη δημιουργία της ζωής κάποιου -κατά συνέπεια, όπου η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων έχει στερηθεί τις ζωές της-, όλοι γίνονται ίσοι, γιατί *όλοι γίνονται τίποτα*. Αυτό ισχύει ακόμα και σ' εκείνους με ιδιοκτησία και εξουσία, επειδή η θέση τους στην κοινωνία δεν βασίζεται στο ποιοι είναι, αλλά στο *τι έχουν*. Η ιδιοκτησία και η εξουσία (που πάντα εδράζονται σε έναν *ρόλο* και όχι σε ένα άτομο) είναι τα μόνα, που έχουν αξία σ' αυτήν την κοινωνία. Η ισότητα ενώπιον του νόμου εξυπηρετεί τους κυρίαρχους, ακριβώς επειδή ο σκοπός του είναι να προστατεύει την τάξη πραγμάτων, στην οποία κυβερνούν. Η ισότητα ενώπιον του νόμου κουκουλώνει την κοινωνική ανισότητα ακριβώς κάτω από εκείνο που τη συντηρεί.

Αλλά, βέβαια, ο νόμος δεν διατηρεί την κοινωνική τάξη με τα *γράμματα*. Το γράμμα του νόμου θα ήταν ανούσιο χωρίς τη φυσική δύναμη από πίσω. Και αυτή η φυσική βία υπάρχει στα συστήματα επιβολής και τιμωρίας: στην αστυνομία, τα δικαστικά και σωφρονιστικά σύστημα. Η ισότητα ενώπιον του νόμου είναι, στην πραγματικότητα, ένας πολύ λεπτός καπλαμάς για την απόκρυψη της ανισότητας πρόσβασης στις συνθήκες ύπαρξης, στα μέσα για τη δημιουργία των ζώων μας με τους δικούς μας όρους. Η πραγματικότητα διαπερνά συνεχώς αυτόν τον καπλαμά και ο έλεγχός του μπορεί να διατηρηθεί μόνο με τη βία και μέσω του φόβου.

Από τη σκοπιά των κυρίαρχων αυτού του κόσμου, είμαστε, όντως, όλοι εγκληματίες (τουλάχιστον δυνητικά), όλοι τέρατα, που απειλούμε τον ήσυχο ύπνο τους, επειδή είμαστε όλοι δυνητικά ικανοί να δούμε μέσα από το πέπλο του νόμου και να επιλέξουμε την απόρριψή του και την επανοικειοποίηση στιγμών των ζώων μας, όποτε μπορούμε, με τους δικούς μας όρους. Έτσι, ο νόμος, από μόνος του, (και η κοινωνική τάξη της ιδιοκτησίας και της εξουσίας, που τον χρειάζονται) μας κάνει ίσους ακριβώς με το να μας εγκληματοποιεί. Γι' αυτό και η λογική απόρροια του νόμου και της κοινωνικής τάξης, που τον παράγει, είναι η φυλάκιση και η αστυνόμευση να γίνονταν καθολικές, χέρι-χέρι με την ανάπτυξη της παγκόσμιας υπεραγοράς.

Υπό αυτό το πρίσμα, θα έπρεπε να είναι ξεκάθαρο πως είναι άχρηστη η θέσπιση πιο δίκαιων νόμων. Άχρηστη η αναζήτηση για παρακολούθηση της αστυνομίας. Άχρηστη η προσπάθεια για μεταρρύθμιση του συστήματος, γιατί κάθε μεταρρύθμιση αναπόφευκτα θα παιχτεί μέσα στο ίδιο σύστημα, αυξάνοντας τον αριθμό των νόμων, αυξάνοντας το επίπεδο επιτήρησης και αστυνόμευσης, κάνοντας τον κόσμο ακόμα περισσότερο σα φυλακή.

Υπάρχει μόνο ένας τρόπος να απαντήσουμε σ' αυτήν την κατάσταση, αν θέλαμε να έχουμε τις ζωές μας σαν δικές μας. Να επιτεθούμε σ' αυτήν την κοινωνία προκειμένου να την καταστρέψουμε.

Επίλογος: Να καταστρέψουμε τον Πολιτισμό;

Υποθέτω πως όλοι οι αναρχικοί θα συμφωνούσαν ότι θέλουμε να βάλουμε ένα τέλος σε κάθε θεσμό, δομή και σύστημα κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Η απόρριψη αυτών των πραγμάτων, άλλωστε, είναι το θεμελιώδες νόημα του αναρχισμού. Οι περισσότεροι θα συμφωνούσαν, επίσης, ότι ανάμεσα σ' αυτούς τους θεσμούς, τις δομές και τα συστήματα είναι το κράτος, η ιδιωτική ιδιοκτησία, η θρησκεία, ο νόμος, η πατριαρχική οικογένεια, η ταξική κυριαρχία...

Τα τελευταία χρόνια, κάποιοι αναρχικοί έχουν αρχίσει να μιλάνε, έτσι όπως φαίνεται να είναι με την ευρύτερη έννοια, για την ανάγκη καταστροφής του πολιτισμού. Αυτό έχει, φυσικά, οδηγήσει σε μια αντίδραση υπεράσπισης του πολιτισμού. Δυστυχώς, αυτή η δημόσια διένεξη ήταν κατά κύριο λόγο δριμεία, αποτελούμενη από ονομαστικές, αμοιβαίες ψευδείς δηλώσεις και εδαφικές έριδες πάνω απ' την ταμπέλα του «αναρχικού», αντί μια πραγματική επιχειρηματολογία. Ένα από τα προβλήματα (αν και πιθανώς όχι το πιο σημαντικό), πίσω από αυτήν την ανικανότητα πραγματικού διαλόγου πάνω στο ζήτημα, είναι ότι πολύ λίγα άτομα και των δύο πλευρών έχουν προσπαθήσει να εξηγήσουν ακριβώς τι εννοούν «πολιτισμός». Απεναντίας, παραμένει ένας νεφελώδης όρος, που αντιπροσωπεύει όλα τα κακά για τη μια πλευρά και όλα τα καλά για την άλλη.

Για την ανάπτυξη ενός πιο ακριβούς ορισμού του πολιτισμού, αξίζει να εξεταστεί πότε και πού θεωρείται ότι ανέκυψε ο πολιτισμός και ποιές διαφορές υπάρχουν πράγματι μεταξύ κοινωνιών, που αυτήν τη στιγμή ορίζονται ως πολιτισμένες και εκείνων, που δεν θεωρούνται. Μια τέτοια εξέταση δείχνει ότι η κτηνοτροφία, η γεωργία, ο καθιστικός τρόπος ζωής, η τελειοποίηση των τεχνών, των χειροτεχνικών δεξιοτήτων και των τεχνικών, ή ακόμα και οι απλές μορφές τήξης μετάλλων δεν είναι αρκετές για να ορίσουν μια κοινωνία ως πολιτισμένη (αν και όντως περιλαμβάνουν την αναγκαία υλική βάση για την άνθιση του πολιτισμού). Μάλλον, αυτό που άνθισε περίπου δέκα χιλιάδες χρόνια πριν στο «λίκνο του πολιτισμού» και αυτό που μοιράζονται όλες οι πολιτισμένες κοινωνίες, αλλά στερούνται όλα εκείνα που ορίζονται ως «απολίτιστα», είναι ένα δίκτυο θεσμών, δομών και συστημάτων, που υπαγορεύει κοινωνικές σχέσεις κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Με άλλα λόγια, μια πολιτισμένη κοινωνία αποτελείται από το κράτος, την ιδιοκτησία, τη θρησκεία (ή στις νεότερες κοινωνίες, την ιδεολογία), τον νόμο, την πατριαρχική οικογένεια, την εμπορευματική συναλλαγή, την ταξική κυριαρχία - όλα αυτά, που εμείς, ως αναρχικοί, αντικρούουμε.

Για να το θέσω διαφορετικά, αυτό, που όλες οι πολιτισμένες κοινωνίες έχουν κοινό, είναι η συστηματική απαλλοτρίωση των ζώων εκείνων, που ζουν μέσα τους. Η κριτική στην εξημέρωση (έχοντας αφαιρέσει κάθε ηθικό έρεισμα) αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την κατανόηση τούτου. Τι είναι η εξημέρωση, αν όχι η απαλλοτρίωση της ζωής ενός όντος από ένα άλλο, το οποίο στη συνέχεια εκμεταλλεύεται αυτή τη ζωή για τους δικούς του/της σκοπούς; Άρα, ο πολιτισμός είναι η συστηματική και θεσμοθετημένη εξημέρωση της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανθρώπων σε μια κοινωνία από τους λίγους, που εξυπηρετούνται από το δίκτυο της κυριαρχίας.

Έτσι, η επαναστατική διαδικασία της επανοικειοποίησης των ζώων μας είναι μια διαδικασία αποβολής του πολιτισμού από πάνω μας, αποτίναξης της εξημέρωσής μας. Αυτό δεν σημαίνει να γίνουμε παθητικοί σκλάβοι των ενστίκτων μας (αν υπάρχουν ακόμα τέτοια) ή να διαλύσουμε τους εαυτούς μας στην υποτιθέμενη ενότητα της Φύσης. Σημαίνει να γίνουμε ανεξέλεγκτα άτομα, ικανά να πάρουμε και να εκτελέσουμε αποφάσεις, που επηρεάζουν τις ζωές μας, σε ελεύθερη συνεργασία με άλλους.

Από αυτό θα έπρεπε να είναι προφανές ότι απορρίπτω κάθε μοντέλο για έναν ιδανικό κόσμο (και δυσπιστώ σε κάθε όραμα, που παραείναι τέλειο - υποψιάζομαι ότι εκεί το άτομο έχει εξαφανιστεί). Δεδομένου ότι η ουσία ενός επαναστατικού αγώνα, που ταιριάζει στα αναρχικά ιδανικά, είναι η επανοικειοποίηση της ζωής από τα άτομα, που έχουν υποστεί εκμετάλλευση, αποκλεισμό και κυριαρχία, θα ήταν στη διαδικασία αυτού του αγώνα που οι άνθρωποι θα αποφάσιζαν πώς θέλουν να φτιάξουν τις ζωές τους, τι αισθάνονται ότι είναι σκόπιμο σ' αυτόν τον κόσμο για να αυξήσουν την ελευθερία τους, να ανοίξουν πιθανότητες και να προσθέσουν στην απόλαυσή τους και τι θα ήταν μόνο επιβαρυντική κλοπή απ' τη χαρά της ζωής και υπονόμηση των δυνατοτήτων για την εξάπλωση της ελευθερίας. Δεν βλέπω πώς μια τέτοια διαδικασία θα μπορούσε πιθανώς να δημιουργήσει οποιοδήποτε ενιαίο, καθολικό κοινωνικό μοντέλο. Μάλλον, αμέτρητα πειράματα, που ποικίλουν

δραστικά από χώρα σε χώρα και αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου, θα αντανακλούσαν τις μοναδικές ανάγκες, επιθυμίες, όνειρα και φιλοδοξίες του καθενός και όλων των ατόμων.

Άρα, πράγματι, ας καταστρέψουμε τον πολιτισμό, αυτό το δίκτυο της κυριαρχίας, αλλά όχι στο όνομα κανενός μοντέλου, ασκητικής ηθικής της θυσίας ή μυστικιστικής αποσύνθεσης σε μια τάχα μη-αλλοτριωμένη ενότητα με τη Φύση, αλλά αντιθέτως επειδή η επανοικειοποίηση των ζώων μας, η συλλογική επαναδημιουργία των εαυτών μας ως ανεξέλεγκτα και μοναδικά άτομα είναι η καταστροφή του πολιτισμού -αυτού του δέκα χιλιάδων χρόνων δικτύου της κυριαρχίας, που έχει εξαπλώσει τον εαυτό του στην υφήλιο- και η έναρξη ενός υπέροχου και τρομαχτικού ταξιδιού μέσα στο άγνωστο, που είναι η ελευθερία.

Πηγή: The Anarchist Library

Μετάφραση: Αναρχικό μεταφραστικό/εκδοτικό εγχείρημα Έρεβος